

főszámvevőség. — F) Kir. legfőbb törvényszék. — G) Erdélyi kir. ítélőtábla. — H) Kir. büntetőtörvények. — I) Vármegyék és vidékek. — J) Székelyszékek. — K) Szász hatóságok székek s vidékek. — L) Erdélyországi városok. — XVIII. Horvát-Tótország és Dalmátia. — A) Kir. udv. cancellaria. — B) Hétszemélyes tábla. — C) Kir. helytartótanács. — D) Földtehermentesítési igazgatóság. — E) Országos levéltár. — F) Báni tábla. — G) Kir. megyetörvényszékek. — H) Bányabirodságok. — I) Megyék. — K) Szab. királyi városok. — XIX. Ügyvédek. — A) Ügyvédek a fővárosban. — B) Ügyvédek a vidéken.

Egyházak és iskolák.

I. A rom. kath. egyház. — A) Érsekek és püspökök. — B) Káptalanok és nagyprépostok. — C) Szentszékek és házassági tvszékek. — D) A magyarorsz. szerz. rendek főnökei. — E) Pesti magy. kir. egyetem. — F) Papnöveldek, intézetek s főiskolák. — II. Az evang. protestans egyházak. — A) Helvét hitv. egyház. — B) Agostai hitv. egyház. — C) Tanodák. — III. Görög keleti egyház. — IV. Unitaria egyház Erdélyben. — V. Kir. államvizsgálati bizottmányok. — VI. Helytartótan. rend. a magántanulás és vizsgálat tárgyában.

Közüntézetek és egyletek.

I. Tudományos intézetek. — II. Hitel- és biztosítási egyletek. — III. Gazd. és ker. társulatok. — IV. Tanintézetek. — V. Művészegyletek és intézetek. — VI. Segélyegyletek. — VII. Egészségügyi intézetek. — VIII. Casino-egyletek.

A főváros.

I. Pesti házak és háztulajdonosok. — II. Fővárosi kalauz.

Ezenkívül az Országos Naptárhoz 6 csinos kép van mellékelve, — u. m. az ujonnan épült országház, továbbá azon nagy férfiak sikerült arcképei, kiknek életrajzairól a tartalomban van említés.

Ugyanott még a következő naptárak jelentek meg és kaphatók:

István bácsi naptára,

családok házigazdáknak és gazdaszónyoknak, népnevelőknek, helység-elöljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való képes kalendárium 1866. évre. Szerkeszti **Majer István.** XI-dik évi folyam. 8-rét. Füzve 50 kr.

Falusi gazda naptára

1866-iv közönséges évre. A földmivelés, kertipar és gazdaság évi közlönye, földbirtokosok, kertészgazdák lelkészek, iskolatanítók és gazdatiszteknek ajánlva. Gönczy Pál, b. Nyári Gyula, Kéglly Sándor, Ordódy Károly, Pecz Armin, Reischer Endre és Vésey Venczel szakértő urak közreműködésével szerkeszti **dr. Farkas Mihály,** földbirtokos. Második évfolyam. Állandó állattenyésztési falnaptár melléklettel. Füzve 80 kr.

MÁSODIK SZAKASZ.

Magyarország a múlt évben.

I. Egy év története. — II. Törvényhozás. — 1. Közjogi rendeletek. — 2. Egyházi és oktatásügyi. — 4. Kormányzat és közigazgatás. — 4. Fenyítőügy és eljárás. — 5. Polgári magányjog, váltó-, csőd- és bányaugy. — 6. Törvénykezési eljárás és bírói illetőség. — 7. Ipar- és kereskedelmi ügy. — 8. Pénzügy. — 9. Bélyeg- és illetékügy. — 10. Hadügy. — III. Magyar hírlapok 1865-ben.

Birodalmi ügyek.

I. Birodalmi alkotmány. — II. Birodalmi központi lf. hatóságok. — III. Kormányzat. — IV. Igazságügy. — V. Pénzügy. — VI. Hadügy. — VII. Népjogi képviselő.

Külföld.

I. Külállamok. — II. Világ-krónika.

Statistikai kalászok.

Statistikai kalászok.

Közlekedés.

I. Vasutak. — II. Gőzhajók. — III. Posta. — IV. Távirda.

Életrajzok.

Majláth György. — Báró Sennyei Pál. — Kellemesi Melczer István. — Gróf Belcredi Richárd. — Gróf Eszterházy Mór.

Különfélék.

I. Kereskedelmi cég-bejegyzés. — Gazdasági kiállítások. — III. A közlekedéshez. — IV. Kisorsolási naptár. — V. Kamattábla 5%. — VI. Kamattábla 6%. — VII. A pengő pénzek új ért. változt. — VIII. Sokszorozó tábla. — IX. Mértékek. — X. Bélyegtörvény. — Vásárok.

Protestáns képes-naptár

1866-ik évre. Szerkesztette **BALLAGI MÓR,** tanár. XII. évfolyam. — Bolti ára 50 krajczár újpénz.

Lidércz-naptár 1866.

Rémtörténetek, kalandok, bünesetek, tündérregék, csodás tünemények sat. gyűjteménye. **Sok képpel,** Füzve 60 kr.

Határidő-naptár,

mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, úzerek és utazók számára. Kemény kötésben 1 forint 20 krajczár.

Pest, december 3-án 1865.

Előfizetési feltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csopán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csopán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1865. november 1-től kezdve: Egy, négyeser hasábját petít sor ára, vagy annak helye egyszeri ígdtánál 10 krba; háromsor- vagy többesori ígdtánál csak 7 krba számítatik. — Külföldre néve kiadó-hivatallunk számára hirdetésményeket elfogad, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppellik Alajos, — és Pesten: a kertész-gazdasági ügynökség is. József-tér, 14 sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígdtás után 30 ujkr.

Szent-Iványi Károly.

Egy régi jó hangzású név a magyar politikai élet küzdterén, egy harcedzett bajnok a magyar alkotmánynak sokszor elnyomott, megfogyott, de soha meg nem tört testőrseregéből! Egyike azon tisztá véru, szilárd alkatu hazafiaknak, kiknek bizalomgerjesztő alakját ha látjuk, az elfajulás félelme messze száll tőlünk s a jellem és kitartás diadalába vetett hitünk új támaszt nyer. Szentiváni Szent-Iványi Károly az ország egyik előkelő és régi családjának ivadéka. A család, mely Liptómege Szent-Iván községétől vette nevezetét, leginkább Liptó és Nógrádmegeékben terjedett el s számos tekintélyes és vagyonos tagokkal bír.

Szent-Iványi Károly Besztercebányán született ugyan, 1802. évi januárban, de mint alább látni fogjuk, élete nagyobb részét Gömörmegeében tölté, s itt volt nyilvános szereplésének hosszú ideig önként választott szinpadja. — Gimnázialis tanulmányait nagyobb részt magán nevelés útján, de egy részt a pesti piaristák gimnáziumában is végezte. A jogi tudományokat Sárospatakon Kövytól, a híres jogtanártól hallgatta. Ezek bevégezte után csakhamar Gömörmegeébe költözött, hol családja a Sajó regényes völgyében fekvő Sajó-Gömör mezővárosát megvette. Itt telepedett le az alig 22 éves ifju s csakhamar fölkereste a vágynak s készülségének megfelelő foglalkozást a közelet terén. 1824-ben az akkori gömörmegei főispáni helyettes gróf Zichy Ferencz tiszteletbeli aljegyzőnek nevezte ki s ezen első fellepés után évről évre tovább haladt a megyei szolgálathivatalkörében. 1827-ben másod aljegyző, 1832-ben első aljegyző főjegyzői czimvel, 1836-ban pedig a nagyszámú nemességtől lakott, tekintélyes putnoki járásban főszolgabíró lett.

A megyei élet körében érdemeket és elismerést szerzett férfut később a közbizalom azon legkitüntetőbb foka is érte,

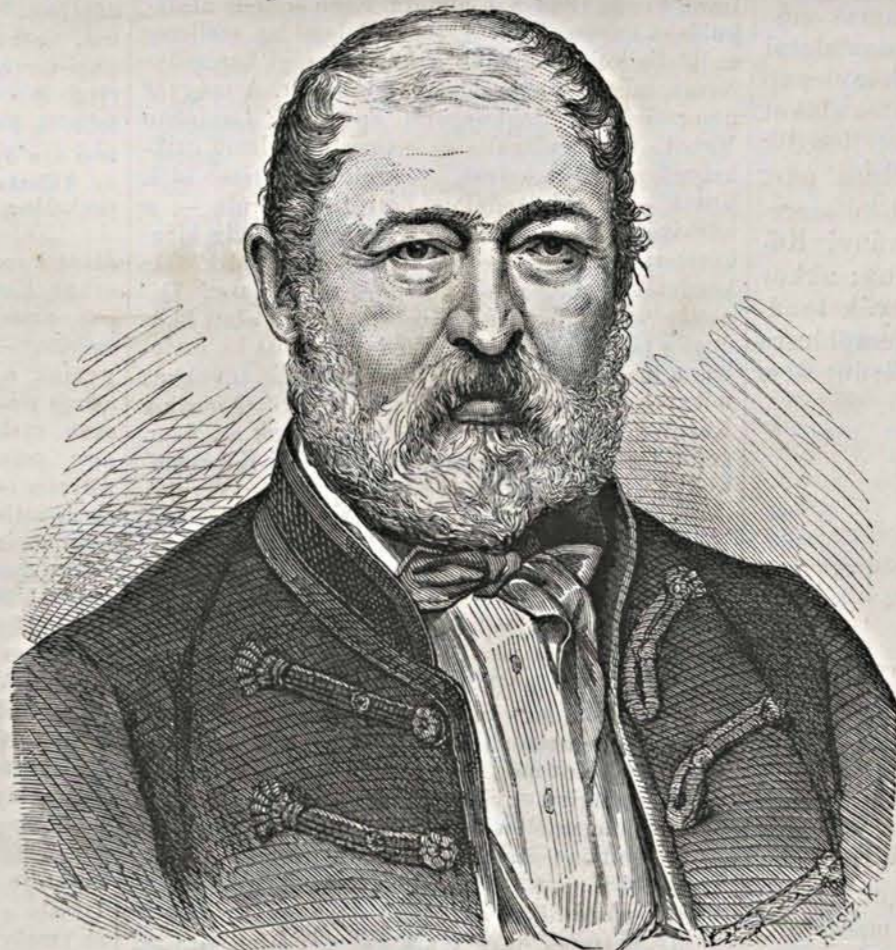
hogy Gömörmege részéről két ízben, 1839-és 1847-ben a pozsonyi országgyűlésre követül küldetett el. Az 1848-i boldog napokban Szent-Iványi Károly Gömörmege főispánjának nevezetett ki. S 1849-ben, midőn már borultak a fellegek hazánk felett, Csányi László után, ki a miniszteriumba lépett, mint erdélyországi kormánybiztos a testvérhazában működött. A bekövetkezett idők sulyát ő is érezte, s a forradalom elmulása után állandóan Pesten telepedett meg s a közügyektől visszavonulva, meg nem tört reményekkel várta a nehéz idők lefolyását.

tőkerület (melybe öt mezőváros s nagyszámú tekintélyes vasgyári telep esik) ismét egyhangulag és minden vetélytárs nélkül öt választá meg képviselőjének a küszöbön álló, nagy fontosságú országgyűlésre.

Ezek Szent-Iványi Károly nyilvános pályájának eddigi sarkpontjai, melyeket politikai működésének általános jellemrajzával egészítettük ki.

Valamint Gömör vármegye helyhatósági életében, eleitől fogva végig, mindig a szabadelvű pártnak volt tántoríthatatlan híve, s szép és erőteljes szónoklatával vezér szereplője: ugy az országos pályán is mindenkor a szabadelvű ellenzék soraiban foglalt helyet, s mint az országos tiszteletben álló Deák Ferencz egyik leghívebb barátja s elvtársa, seplőtelen hazafisággal résztvevett mind azon eredmények fokonykenti kivívásában, melyek végre a közszellem által támogatott 1848-i törvényekben találtak méltó kifejezést.

Azonban az akkori idők népszerű férfai épen oly bátorsággal bírtak fölfelé, mint lefelé! Mert valamint a kormány-nak a törvénnyel ellenkező szándékai ellenében Gömörmege zöld asztalánál elhatározott, független állást foglalt el és semmi áldozattól vissza nem riadva a szabadelvű ellenzékét bátor lélekkel győzelemre segíté: épen ugy kész volt a vármegyét képező alsóbb rendű nemességnél népszerűségét is kockára vetni, ha tömeg megrögzött balitéletei a haza jóllétére irányzott elvekkel összeütközésbe jöttek. Az 1843. évi márciusi megyei közgyűlésen egyedül fényes szónoklatának és megdöntetlen okainak sikerült a még

szent-iványi károly. (Simonai fényképe után.)

A jobb napok egy időre ismét felvirradtak s az 1861-i pesti országgyűlésen ott láttuk és hallottuk ismét Szent-Iványi Károlyt, ez uttal már mint a gömörmegei jolsvai választókerület képviselőjét. S épen a legközelebbi napokban történt, hogy ezen értelmes népből álló választ-

akkor „szüzzallu“ köznemesség között a köztelherviselés eszméjét keresztülvinni. Azonban a bekövetkezett követválasztáskor a rosakaratu izgatók által felbőszített tömeg, a megyének a kor igényeivel megegyező korábbi nemes határozatát — az értelmiség minden ellentőrekvései daczára — nyers

Egy épület összeomlása Berlinben.

Mintegy másfél hónappal ezelőtt borzasztó baleset történt a porosz fővárosban. Egy négy emeletes egészen új ház, melybe csak az év okt. 1-jén költöztek be, ugyanazon hónap 20-ikán, épen pénteken délelőtt, egészen összeomlott, s 80 embert temetett romjai alá. Nyolcvanán, kik kevéssel előbb még teljes erőben örültek az életnek, néhány perc alatt összezuva részint meghaltak, részint súlyosan megsérültek. A ház azért volt oly népes, mert benne négy asztalos műhely, pinczéjében pedig öntöde volt, hol mindenütt számos iparos munkálkodott, úgy hogy a szerencsétlenség pillanatában 60 kézműves volt benne jelen; a többiek nagy részint gyermekek és aszanyok.

Mint egy szemtanú beszéli, a ház mintegy saját terhétől lenyomva, lassan roskadt össze, majd omlását rettenetes robaj, azután hálotti csend követte, mig az egész jelenetet, halotti fátyol gyanánt finom fehér porfelleg takarta el. Egy asztaloslegény, ki épen a műhelybe akart menni, a tetőt ingadozni látva, a pinczébe akart ugrani, majd megdölgölvén a dolgot, az udvaron át menekült, s mire visszapillantott, fehérről portfelleg futott a helyet, a hol az épület állott. Egy husz éves ifjú, a negyedik emeletről, a lassan omló épület romjain értetlenül hullott alá.

A szerencsétlenség után a segély egy perczre sem késett. — A szomszéd gyárak munkásai, a közel lakományból a katonaság, s a tűzoltó-egylet személyzete, rögtön ott termettek, s bár az épület a szomszéd ház egyik oldalát is magával rántotta, úgy hogy a fennmaradt rész minden pillanatban leomlással fenyegetett: e körülmény dacára rögtön megkezdtek a szabadítás munkáját, a mint e jelenetet képünk mutatja, s 58 óra hosszan át nap- és fáklyafény mellett szakadatlanul munkálkodtak, mig a romokat szét tudták hordani.

Huszonhét halott és tizennyolc súlyosan sebesült lett a baleset áldozata; de a többiek is kisebb-nagyobb sérülést szenvedtek. Egy tanuló, ki a második emeleten épen az ablaknál állott, minden sérülés nélkül esett a kertbe, mig egy bölcsőben fekvő csecsemőt szintén sérületlenül ástak ki a romokból. Orvosok nagy számmal gyűltek össze bekötözni a megsérülteket sebeit, s mindenki tőle telhetőleg iparkodott részvételét kifejezni a megszabadítottak iránt, de legszomorubb jelenet volt, midőn 29 koporsót egyszerre kísérték a temetőbe, hol egy közös nagy sírhalmot jelöli a

szerencsétlenség emlékét, mely sírhalmot most is koszorúkkal s virágokkal borít el a lakosság nem lankadó részvéte.

Mi volt a baleset oka, arról különböző hírek keringtek; némelyek azt állítják, hogy az épület túl volt terhelve, mások, hogy az építéshez rossz anyagokat használtak; de a legnagyobb hiba mindenestre az volt, hogy az épület szilárdságára nem voltak kellő ügyfelek. Újabb időben különösen a bérházak építésénél nem annyira azok szilárdsága, tartóssága a főszempont, mint inkább az, hogy minél kevesebb költséggel kiállítani s belőlök mielőbb hasznot húzni lehessen. Ha a mostani modern építkezések gyenge alkotását

Egy épület összeomlása Berlinben. (Okt. 20-kán.)

összehasonlítjuk a régebbi épületek tömör falaival, épen nem csodálhatjuk hogy tartósságra nem állhatják ki amazokkal a versenyt, melyeknek építése háromszor-négyeszer annyi anyagot és időt vett igénybe.

Az ily hevenyében épült házakról levén szó, talán önkénytelenül is eszébe jut az olvasónak a pesti országház, mely oly rövid idő alatt emelkedett föl; de a melynek tartóssága fölött épen nincs ok kétkedni, mert a mint mindenki saját szemével láthatta, ez épület oly szilárd, hogy bizonyosan győzelmesen fog megküzdeni nemcsak az idők viharával, hanem másnomi viharok ellen is.

Képek a hazai népeletről.

LV. A Mikulás.

A napot homály előzi meg; karácsony ünnepének verőfényes öröme meg a fehér szakálu Mikulás és ördögös szolgálja, kik csak büntetni tudnak s nem jutalmazni, aszalt szilvából csinált rettenetes kéménysprókkal s vörös nyelvű krampuszokkal ijesztenek rá az apró cselédekre.

A piacon a nagyfejű káposzták s közepös répák, a fonnyadt szőlő s piros arcu almák, a koppasztott kappany s a tojásarmada mellé, osodálatos portékák csatlakoztak egyszerre. Mint ha csak éjnek idején valami boszorkányság által búttak volna ki a földből az apró sátrak, melyek alatt viaszból gyúrt, gyermekarcu s gyapot-szakálu püspökök, gyönyörű, aranyos misemondóban s hófehér süvegben valóságos papirosból, vannak szépen glédában fölállítva. Háromrétben fölunkoritott farku, szikriázó szemű, szarvas Luciferek zörgetik pipadrótból kötött szörnyű bilincseiket, melyekkel sorra fűzik a szófogatlan gyermeket s hetesevel nyolczasával kanyarítják a borzasztó putnyiba, hol aztán hasztalan rimázkodnak, mert onnan nincs szabadulás. Ugy kell nekik, viselték volna jobban magukat!

S mire este lesz s a lámpák kigyulnak, színes mécesek lobognak a sátrak körül is, melyeknek fényében csak annál ijesztőbben csillognak az öreg s fiatal ördögök szemei. A ficska vagy kis leány azonban, ki a vásárló mamával a piacon van, nem igen ijed ám meg tőlök, akármilyen piros a nyelvök, akármilyen tüzes a szemök s akármilyen hegyes a dárdájok. Nagyon tapasztalt gyermekek már ezek s jól tudják, hogy nem is őket eszi meg az ördög, hanem inkább ők eszik meg az ördögöt, mert feje

csukorból, teste csokoládéból, lába pedig pompás aszalt szilvából való.

No hiszen, szépen vagyunk így! Hol van a respektus, a tisztelet? Ezért a fölvilágosodott nyalánksággért meg fogtok lakolni, gondolja magában Mikulás, ki látatlanul sompolyog a sátrak közt, s hogy a család vacsorához készül épen ülni: hát csak betoppant nagy egyszerre a Mikulás s mögötte irtózatot szarvakkal s emberölő sepről az ördög.

Ueczu, ved el magad! A vitéz Lajoska egy teremtésében anyja széke alá suttant s ugyan csak rémült ábrázattal hallgatózik, s Orszáke, a ki néhány perczrel előbb úgy legénykedett még,

bezzeg szalad most az édes mama ölébe, hogy óvja meg ezektől a szörnyűséges vendégektől. Csupán a nagyobbik fiu néz különös arckifejezéssel a Mikulásra. Hangját mintha nem most hallaná először. A mosolygó nagymama csak annál inkább megerősíti őt gyanujában — a bizony! a tanító bácsi az, meg a Pista kocsis! A két kisebbik még mindig kételkedik, s csak midőn a papa biztatja őket s a rémalakokról lefoszlott süveg, szakál, köntös s lehullott seprő és szarv: csak akkor látják álmétkodva, hogy Béla bátyjoknak igaza volt. A tanító bácsi! A Pista kocsis! Mig ennek a meleg, pecsenye-illatu konyhában egy jókora pohár bor, nagy darab kalács és sült jut ki ügyes színészkedésnek jutalmul: a tanító bácsival egyetemben a szülők s a nagymama arra intik az apróságot, hogy félni nem kell, s hogy a szófogatlan gyermeke nézve nagyobb büntetés legyen a szülők elégedetlensége, mint a világnak minden Mikulás.

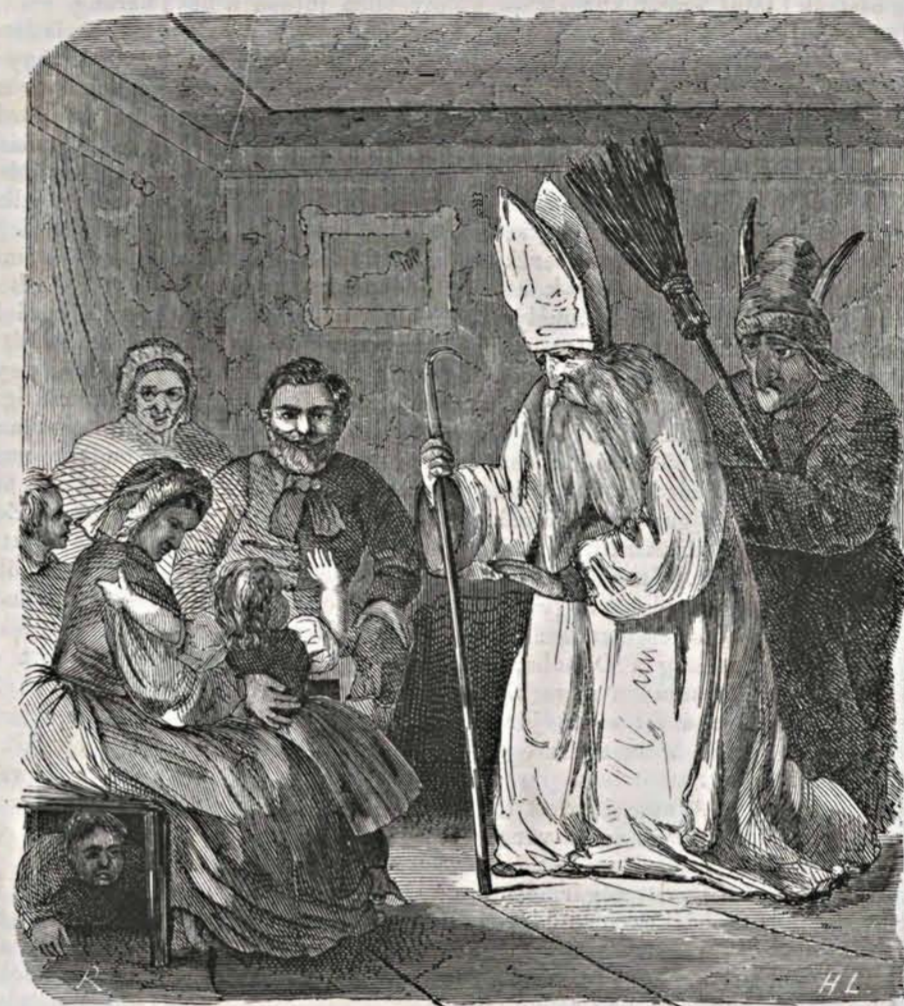
A fiumei hajógyár.

A középdunai gőzhajóársaság igazgató-választmánya, a közelebbi napokban, egy elhatározó lépést tett előre a vállalat érdekében. Fellevén ugyanis hatalmazza az utóbbi közgyűlés által, hogy a társulat számára szükséges gőzhajók építésére nézve, az általa e végre ki-választandó gyárral szerződésre, lépjen, s igazgatót válasszon: midután a részvények befizetése ekkoráig annyira haladt, hogy az alapítók erejéhez képest megszabott hajók számának felét már megrendelheti; de továbbá az idő is annyira haladt,

hogy ha az építendő hajókat még a jövő évben a Dunára akarja állítani, azok megrendelésével tovább késedelmezni a vállalat tetemes kára nélkül nem lehet, elhatározta, hogy az építkezésre vállalkozó gyárak közt legméltányosabb feltételeket szabott, s jeles kértményei által az utóbbi idő-

szelvenvel viseltető, magyar érzelmű Fiumében fognak épülni.

A fiumei hajógyár, melynek rajzát e lapokban bemutatjuk, közvetlenül a tenger partján áll. Tulajdonosai: Fiume legelőkelőbb pénzemberei. Igazgatója: Whitehead Robert angol gépész-mérnök.

Képek a hazai népeletről: LV. Mikulás. — (Luders rajza.)

A gyárépület tizenegy osztályt foglal magában.

1. A kazánműhely, harminczöt öl hosszú, nyolcz öl széles; tizenkét tűznél dolgoznak benne, hatnál a kovácsok, hatnál a szegezők; van benne egy futócsiga, melynek ereje 25 tonna (egy tonna

emelő-géppel, melynek mindegyike 20 tonna erejű, 2 olvasztó-kemenczével, melyben egyszerre 20 tonna (400 mázsa) érczet lehet felolvasztani, továbbá 3 kúpkemenczével, melyben egyszerre 500 mázsnyi tárgyat lehet önteni. Ezenkívül el van látva az öntöde mindazon eszközökkel, melyek a legkisebb egy mint a legnagyobb tárgyak öntéséhez megkívántatnak.

4. A nagy öntöde mellett van egy kisebb érczöntő műhely öt olvasztó-kemenczével, ennek hossza 8, szélessége 4 öl.

5. A rézkovácsok műhelye 7 négyzet ölnyi nagyságu, 3 kohóra egy csigával, itt készítik a gépek részcsöveit.

6. Az esztergályos műhely 20 öl hosszú, a földre állított mindenféle esztergapadok, gyaloggépek, furó- és fodrozó eszközök, egy szóval mindennel felszerelve, mit csak Anglia legnagyobb szerű gépgyáraiban feltalálhatunk. Különösen megemlítenő ezek közt egy egyszerű hengerfuró gép, melylyel akár 10 láb átmérőjű hengert lehet fúrni, aztán egy eszterga, melylyel 20 láb átmérőjű csavart is lehet esztergályozni. Ezen műhelyben is van egy futó csiga, mely 25 tonnát képes emelni.

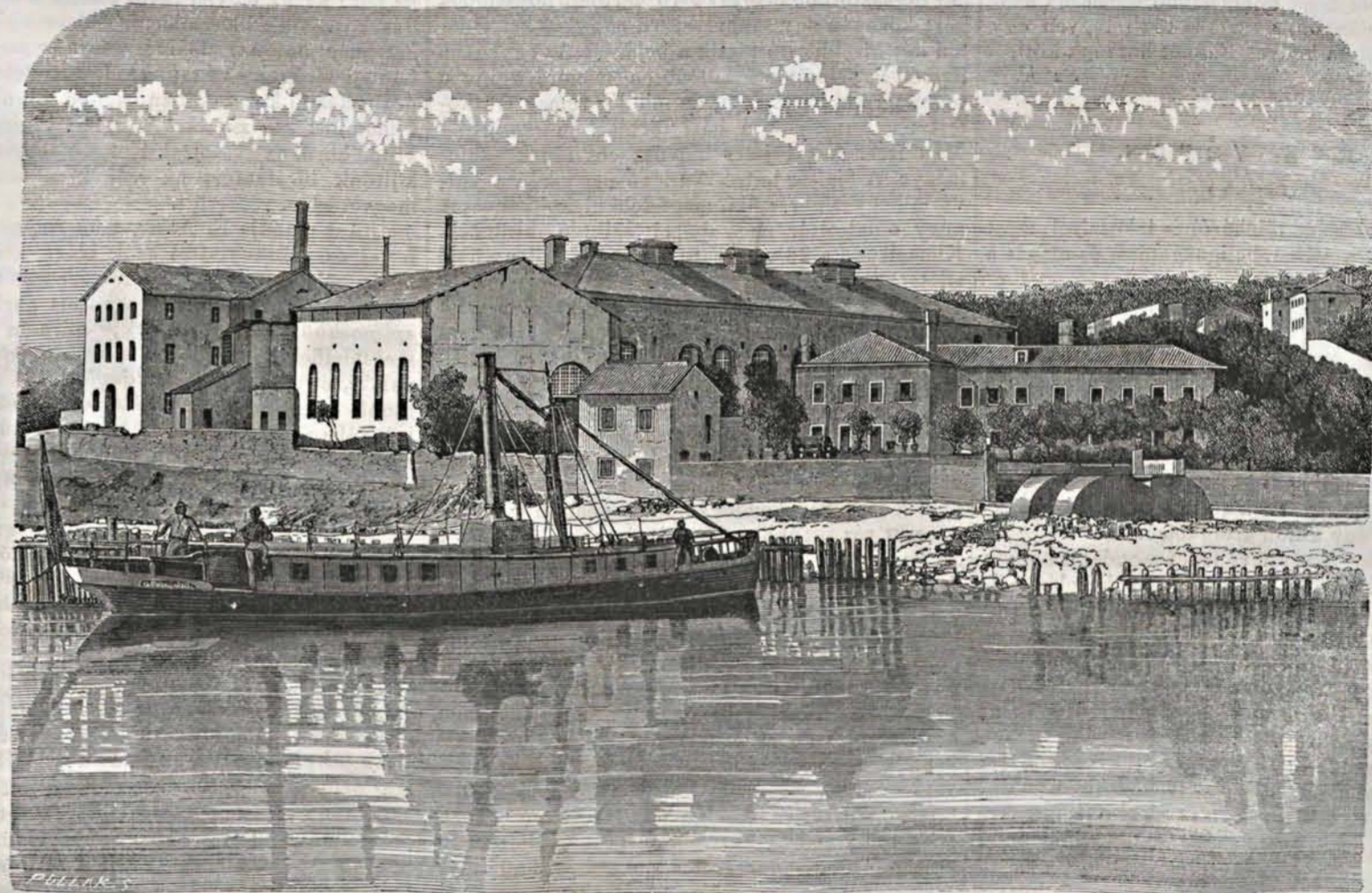
7. A fűlszerelő terem 11 öl hosszú, 8 öl széles; itt állítják össze a gépezetet, s erre szolgál itt is egy 25 tonna erejű emelő csiga, és minden egyéb ahhoz kellő padok, csavarok stb.

8. Az első emeleten van a kis esztergályos műhely, épen a nagy fölött, 10 öl hosszú 5 öl széles területén van 12 esztergapad, 14 más idetartozó géppel.

9. A lakatosok műhelye 30 csavaros fogóval.

10. Az asztalosok műhelye 10 öl hosszú 5 öl széles, 12 paddal, és egy Whitworth-féle körfűrészszel.

11. Az érczesztergályozó műhely 3 paddal. A gyár összes gépezetét egy husz lóerejű gőzgép hajtja. Van egy vasból készült állóhajója

A fiumei hajógyár. — (Fényl. éj után.)

ben kitűnt fiumei „stabilimento tecnico“-val fogja építtetni gőzöseit, s a kiválasztott vezénylő igazgatót, Houchard Ferencz volt hajókapitányt, a szükséges előmunkálatok megtételére, a helyszínére már el is küldé.

A magyar társaság gőzhajóit tehát, a magyar tengerparton, a hozzáink oly tántorítatlan rokon-

20 mázsa); továbbá mindegyike fűró, lyukasztó, hajtó és kovács-szerszámok, és egy kemence a lemezek tüzesítésére.

2. A kovácsműhely 15 öl hosszú, 6 öl széles; van benne 15 kohó, és egy gőzkalapács, a legnagyobb géprészek kovácsolására.

3. Az öntöde 20 öl hosszú 6 öl széles, két

— ponton — és egy gőzemelő-gépe, melylyel 50 tonna súlyú tárgyakat bátran fölemelhetni, s a hajóba lehet szállítani.

Egy szóval, a gyár teljesen föl van szerelve mind azzal, a mit csak hasonló teleptől kívánhatni, s évenként 1000—1200 lóerőnyi gépeket képes kiállítani.

A gyár igazgatója Whitehead Robert lanchashirei születésű Angliából, hol gépészeti tanulmányait Manchesterben Swift William vezetésével kezdte. Mint technikai igazgató, először Marseilleben, Taylor és Sons gépgyárában nyert foglalkozást; 1845-ben öt hajót állított össze Velecezzében a Paradisi et C. ház számára, melyek a Pó-ra voltak szánva, s később az osztrák Lloyd által vétettek meg, mely társulat 1848-ban magát Whitehead urat is megnyerte. Utóbb a triezti stabilimento tecnico vezetésére hivatott meg, hol 1857-ig működött, általa építettek a hadi tengerészet számára a Taurus, Alnoch, Eugen keresek gőzösök, Fridrick, Dandolo, Donna fregattok, a Dossi Valliera, Gavelli, Valli d'Adria és Tartaro gépei. 1857-ben a fumei „fonderia metalli” tulajdonosai szőlítették fel Whitehead urat a gyár átalakítására, s a mai „stabilimento tecnico” az ő alkotása. Itt készített nagyobb művei: a dán háboruban sok viszontagságot kiállított 400 löreji Schwarzberg fregatt, melyet hat hó alatt állított ki, a 150 löreji Marco Polo és Maria Teresa csavargőzösök, melyeket Tonello számára készített Triestbe, és Habsburgi Rudolf 230 löreji gőzös, melyet az egyiptomi alkirály vett meg. Gépeinek különös előnye abban áll, hogy igen kevés tüzelő szerrel járnak, s névszerűen erejüknél 3-4 szer többet fejtenek ki. Legutóbbi műve a Ferdinand Max páncélos fregatt 800 löreji gépe, mely a maga nemében a legkitűnőbbek közé tartozik.

Ha már most tekintetbe vesszük, hogy azon osztrák kormány, mely eddig Fiumének nemcsak boldogulását nem akarta, de minden tőle telhető módon nyomta azt mindenütt, a hol csak lehetett, — azon osztrák kormány, melynek sokkal inkább keze ügyében esik az általa annyira kegyelt Triestben való építések, hajógepeit az újabb időben Fiumében készített: maga e körülmény is a legnagyobb ajánlat és elismerés Fiume gyárának kitűnősége mellett. De közudomás szerint Fiume népe a legyakorlatosabb munkásokat szolgálta a hajók építéséhez; fája a legjobb, mit csak e zélfra kívánhatni; s ezeket összevéve azon körülményvel, hogy vasat és egyéb anyagokat vémentesen szereshet be, következőleg olcsóbban állíthatja ki műveit mint bármely más gyár: tisztán üzleti szempontból is lehetetlen nem méltányolni a magyar gőzhajózási igazgatóválasztmányának azon elhatározását, hogy hajóit Fiumében építteti.

Adja Isten, hogy minél előbb láthassuk azokat szöke Dunánkon, s ezzel is több legyen egy kaposcecal, mely a kedves Fiumét hozzánk köti.

Sz. K.

Vác város.

(Folytatás.)

Szólottunk Vác tájékáról és lakosairól; most pedig térjünk a város belépésére, és magát a várost érdeklő tárgyra.

Vác városának 1859-ik év előtt két birája, a külön tanácsa volt; t. i. a püspöki rész, mely az egésznek hétényolcadát, és a káptalan része, mely egy nyolcadát tevő; az érintett éven azonban összeeforrván, a tanács csupán egy birája s egy tanácsa van; a tanács rendezett levén, az előforduló peres ügyekben első bíraskodási eljárást gyakorol. A megye részéről pedig főszolgabíró esküdt társával intézkedik, s ezeken kívül a bünvádi ügyekben van még egy külön szolgabíró.

A hatóság dícséretére lehet mondani, hogy a helybeli árvák ügye, külön s rendes kezeléssel illeti igen jó állapotban van; a többire nézve is kellő gond fordítottatik, úgy hogy a város nem nagy bevételéhez képest, többféle javítások, és újításoknak kétségtelen nyoma látszik, nevezetesen: a múlt évben a Duna mellett szép darab védfalat készített, s az utcaik kövezetét is több helyen javíttatta és rendbe hozatta. Az éji kivilágításról is több évre szerződés leg gondoskodott. A koldus megszüntetése tárgyában is történt intézkedések, de az al-p csekélyesége miatt lehetetlen azt akadályozni.

Vicznak négy országos vására van, husvét előtt az úgy nevezett „virágvásár”, mivel többnyire virágvásárra e-ik; a második „sarlóvásár”, aratás előtt, s az ősholdgasszony körül, a harmadik: „Gálivásár” október közepe táján, s a negyedik: „karácsonyivásár”, december 15-én. Az első nevezetes, egyszerű baromvásárjával, midőn a tavasz beálltával a marhákat szokás váltóztatni; a második a legsilányabb, mivel ez időtájban a szegény embernek még kevés eladni

valója van, tehát pénze sincs. — A harmadik, mely káposzta-vásárnak is nevezetik, a legnépesebb és legjobb vásárok egyike, midőn a téli szükségletek beszerzetnek, s azok, kik marhájuk számát a téli időszakra apasztani kívánják, az árban valamivel alább szállva, tud adnak rajtuk, míg mások, kiknek fölös takarmányuk van, vagy hízalni szándékoznak — könnyebben jutnak a beszerzéshez; a negyedik vásár már sokkal érdektebb az előbbinél, s leginkább hasznos a kézműveseknek.

Az országos vásárokon kívül kedden és pénteken rendes hetivásárok tartanak, melyek leginkább ősz végével oly népesek, hogy országos vásároknak is beillenek: de különben is naponként, főleg szombaton és vasárnap, mindennemű élelmiszerekkel meg van rakva a piac.

A régi irások szerint Vác Dunapartját végig kőfal védte, mely azonban részint a háborgós idők alatt, részint pedig időviszonyok által többnyire összeomladott. Jelenleg védfal által van biztosítva: a fegyház, a gőzhajó állomástól a Puskó-féle házig terjedő rész, s tovább a Cacciari-féle ház, a püspöki lak, és a sz. Ferencz rendű szerzetesek zárdája. Egyébiránt remélhető, hogy a város hatósága, mult évi példáját követve, ercéhez képest időnkint folytatni fogja a közhasznú munkát.

A város belbiztonságát tekintve, igen kívánatos volna, hogy legalább a nevezetesebb helyekről csatornák által vezettetnék le a szemét és rondaság a Dunába, midőn ezek hiánya miatt, majd minden udvarból az utcára eresztetik, hol több a fel s alá járókat sokszor kellemetlenül érinti, s az egészségre nézve káros befolyással lehet.

A már érintett lóház külrezsén létező sétányon kívül egész városban nincs oly árnyas hely, hol a nyári estéket lehetne üldölséget tölteni. R. S. volt polgármester a vásár-utcától a vasuti indóházhoz vezető téren rendeztetett ugyan egyet, melyre ha kellő gond fordítottatik, idővel pótolandó egy kis házgat, de úgy látszik, hogy a hely nem igen felel meg rendeltetésének.

A városnak legfőbb dísz a székesegyház, mely mind felséges helyzetére, mind mesterséges építészeti módjára, mind egyszerűsége, mind pedig izletes külsejére nézve különös tekintetet és figyelmet érdemel. (Rajzát a V. U. egyik korábbi évfolyamában láttuk.) A homlokzat csarnokfába 9 sor lépcső vezet, hol 12 szabadon álló és 6 falazathoz ragasztott 60' magas s 4' 10" területű kőoszlopok közt közepén egy szabályszerű nagy, és két oldalon két kisebb ajtó teszik a bejárat. Az egyházba lépve, figyelmünket különösen magára vonja a templom kupjának régi, de mindig remek freskofestménye, mely — a házi történelem szerint — Maulberer Antal jeles művész esetének szüleménye. A főoltár hátrészén levő nagy kép a kalvária hegyét ábrázolja, megfelelő alakokkal. — A négy oldal-oltár nagy képi szintén kitűnők. Kiemelendő a 28' magas, s két sor billentyűvel ellátott nagy orgona. Minden vásár- s ünnepnapon a helybeli karmester vezérlete mellett, többnyire műkedvelőkből összalakított egyéniségek közreműködésével, zenekészlettel tartatik az isteni tisztelet. A kétfelől alkalmazott szöszékek átelében, egy valódi kis orgona, és más felén — öszhangzás végett — egy képletes van alkalmazva; azon kis orgona kíséretével végzik köznapokon az isteni tiszteletet.

Az egyház homlokzatán gazdagon megárayozott réz betűkben e sorok olvashatók: *D. O. M. In honorem assumptae in coelum virginis. Et S. Michaelis archangeli.*

A felirat táblája felett 14' magassága, kőből faragott szent van helyezve. — Ezen szentegyház építetését 1761-ben gr. Eszterházy Károly váci püspök kezdé, és 1777-ben gr. Migazzi Kristóf bíbornok — kinek a megyében számos templom, a verzei volt valaskert oldalában létező várkastély, és több gazdasági épület örökíti nevét — vezetteté be. Azon idő óta folytonos jó karban tartás mellett újítások is történtek rajta, nevezetesen, gr. Nádasdy Ferencz püspök a fedélzet előrézést — miután eddig az egész csatornázásról volt befedre, s évenként, főleg zivataros idők járása után, folytonos kijavításokat igényelt — vörös rézzel fedeté be; később pedig Roskoványi Ágost püspök nagy költséggel végezté be az egészet; ugyanazon püspök az ezelőtt üresen állott baltoronyba egy 96 mázsás harangot helyeztetett; mely azonban csak nevezetesebb ünnepeknél, és a meghatározott járulékl felezése mellett, módosabb halottak kiharangozása alkalmával vétetik mozgásba. — Megemléstére méltó,

hogy a forradalom idejében, a volt lenagyobb harangot — mintegy 40 mázsát — néhány buzgó hazafi erőlyes sűrgetése folytán a főpapság kénytelen beleegyezése mellett, nagy bajjal a toronyból levették, és csakugyan ágyukra leendő átöntés végett le is szállították Pestre; s sors azonban úgy akarta, hogy ezen különös jó hangu harang rendeltetésére helyére visszakérüljön, s tovább is Isten tiszteletére tegyen szolgálatot.

A nagy piactér levő templom, hajdan szent Domonkos rendű szerzeteseké volt, a hozzá ragasztott zárdapülete pedig az elaggett papoknak szolgál lakásul. A templom belsejében faragványok, s több őszéri festmények a régi jó időkre emlékeztetik a belépőt; egy fő- és hat kis oltár van benne. Az isteni tisztelet itt felváltva magyar és német nyelven tartatik.

Nem kevesebb emeli a város díszét a kegyes tanítórendiek, jól felszerelt zifrázat, bádoggal befedett két tornyú temploma, melynek valamint a külső, úgy a belsejében is csinnal párosult egyszerűsége mutat, egy fő- és hét kis oltár foglal magában. — Az egyházzal egybekötve áll a rendház egyszerű nyagszeg épülete, a székesegyház és püspöki lak baloldalán; alapítója gróf Kolonics Zsigmond bíbornok, ki 1714-ben veté meg alapját a háznak. — A forradalom előtt volt benne a bölcsészeti tanintézet, a kegyes tanítórend növendék papságának fejlesztő intézete, és hat deák iskola, melyben évenként körülbelül 450 ifju nyert oktatást. Most a kegyesrendiek részéről van 30 növendék, három tanár vezérlete alatt, s a hatról négyre leszállított deák iskolában 180 ifju, kiknek vezetésére és oktatására hat rendes tanár van alkalmazva. (Vége kövök.)

Válasz „Édes Gergely védelmére.”

Nagy figyelemmel olvastam át Édes Albert urnak a Vas. Ujs. 47-dik számában közölt cikket s gondolkodóba estem a felett, ha vajjon irak-e valamit viszonzásul, irak-e félrevert kisérd közleményem érdemtelen ledorongolására? Végre is elhatároztam magam ezen, a lap szék köréhez mért „válasz” megírására az okból, mely beenyugodni látásam É. A. urnak személyeskedő helyreigazításába, illetőleg vérdátába.

Először is azon — bizonyára É. A. ur előtt is ismeretes — tétel figyelembe vételét kérem, mely az irodalomban rég ki van már mondva: *Nem ki, de mit; az az legyen távol tőlünk a személyeskedés rosztal szülő szelleme.* Sokan nyilvánították ezt már nálunk, de még most is csak oly „nebántsd virágok” vagyunk, mint irodalmunk ébredni kezdő korszakában, midőn minden itészileg kimondott szó zivatart vont maga után. Ismerik közelebbről az avatottak Kőlcsey sorsát, ki néhány költőnk bírálatáért az irói körökben majdnem megvételben részesült.

Azt mondja É. A. ur, nem vagyok „kegyellett és méltánylalt azok iránt, kik a magyar nyelv bölcsőjében az ébredő csecsemőt ringatták, kik a hazai irodalom elhagyatott parlagán napszámokodva verejtékeztek;” mire én egyszerűen megfelelhetek, hogy t. i. a *valódi érdem iránt* ha valaki, úgy én tudok *méltánylalt* — s az irodalmunk szent mezején sikerrel munkálkodottak irányában *kegyellett*, sőt tisztelettel Jenni, de ismételve mondom, csak a valódi érdem iránt.

Engem utasít É. A. ur a méltányosság korlátai közé, míg maga Édes G. s maga szellemi kortársai védelmében a bennem megrótt hibába esik, midőn a XVII-dik század költőit vagdalja; azonban mondhatom, hogy ama „*valódi*”-val rimelő költők századukban sokkal inkább helyt álltak, mint emez irók a XVIII-dik század utoljána s század első éveiben.

A mit tovább mebbe mond É. A. ur atyja fordítmányairól, azok mindannyian dícséretre válhatnak vala, ha csak egy kevés is méltóbb uton jár el a nyelv öntudatos kezelésében. Az pedig nem hozható fel érdemül protest. tudósainak, hogy „Homér”, Virgil, Horácioz könyv nélkül tudták”, mert mellette anyanyelvünket hanyagolták el, s Kazinczynal nem csupán a születés és neveltetés idezte elő a szép magyarságot és izlést, mert ez esetben nézzük meg az egykoru szerzetes költőket, mint Anyos Pált, még előbből Faludit, Baróti Szabót, Révai, Virágot, Rajnist és sok más jelesünket, kiknek nyelve nagyon is sokban különbözik Édes G. nyelvészettől s itt minek tulajdonítható ez? Bizonyára nem a magas születés és kitűnő neveltetésnek. És tán nagy érdemo a protestánsoknak, hogy a tudós társaság megalapításakor is még azok beszélték a latin nyelvet

ékesen, míg a katolikusok nemzeti nyelvünk tudásában multák felül őket és tüntek ki?!

Édes Albert ur tévesen gondolkodik akkor, midőn élezet csinál multkori közleményéből, mondván: „lehet-e félni, hogy a magyar tudós társaság ilyenül versekre pályát hirdet?” — mert attól koránsem tarthat bárki is, és nem is azon okból volt közzétéve, hogy azt a netáni pályázat-hirdetésétől visszariaszassa, hanem hogy némi kóstoló legyen általa az olyanokat nem ismeret közönségnek nyújtva. Ezt tenni pedig úgy hiszem, joga van bárkinek, mert egyrészlől a már kinyomott könynek országutja van minden házhoz, másoldalról meg a megjelenésel már a könyv s írja a történelem karjaiba van vetve, honnét nagyon nehéz valamit kivenni többé.

Azon állítást, miszerint É. G. a között verseket gunyból írta, és tán nem tartotta azokat jónak: önmaga megczafolja „Ifju Enyelgéséi” előszavában, ilyenénképen szólván: „Enyelgéséim... soha szegényeinek nem fogom annyival inkább, ha iránymoz, mely előttem áll, eltalálom.” (IV l.)

É. A. ur kiváló érdemnek tartja a versben a mértéket, szép oldala is ez gyakran a költeményeknek, de nem minden, csak valami: hogy Vörösmarty a mértékes verset épen Édes G. Keser-veiből ismer meg; az csupa esetleg, a véletlen játéka, s hogy dícsőségül nem roható fel, azt bizonyítja epikai költeményeiben nyilvánított ama kimondhatlan búja szépségű költsége s mértékelése, melyet még nem mult fölül ez ideig senki, mit pedig épen nem a „Keserveknek” köszönhetett, s ezt már is olvasom ki egy életrajtaból sem.

A mi Kisfaludytól idézve van, teljességgelben így hangzik: „ha Gyöngyösi, Zrinyi, Orczy, Faludi, Anyos, Bacsnányi, Virág, Kazinczy, Versey, és főképen nyelvünk Adelungja, még a sirmak partján is buzgó ősz Szabó David, előttem magyarul nem irnak vala; hát ha három Petrarca lakik vala is kebelemben, Himfi még se születhetett volna.” (Pest, 1858. 15 l.) s ez — mondom — koránsem vonatkozik Édes Gergelyre, mert ezek — mint tudjuk — költészirodalmunk első rendű csillagai, míg hogy É. G. ezekhez aránytva kis-csoda, megantulhatjuk közelebbről Kőlcsey minden munkái VIII, 166 l., Toldy költsézet története II. 204., Imre Sándor irodalom és nyelvtörténete 195. lapján stb. stb.

Nem akartam ily részletekbe bocsátkozni, de

a tárgy fontos volta igényelte ezek elmondását. Akarva nem szótlan különösen a csekély nevem ellen intézett kifakadásokra, hadd legyen az kitéve nekik, hisz oly ismeretlen s oly kicsi az, mint az országút kavicsa, melyen a terhes szekér észrevéden döcczen át.

Végezetre, hogy multkori cikkem irásakor legkevesebb sértési vágy nem volt, nem lehetett kebelemben, arról bizonyoságot tehet azon körülmény, miszerint én mindig részvétellel voltam Édes Gergely irányában s nem is egy levelem van már, mit életviszonyai stb. kikutatása végett küldött irataim válaszául mutathatok fel. Bizonyára nem gyűlölség — vagy más ilyenmő indok vezette akkor tollamat.

De bizonyoságot tehet részvétemről még az is, hogy nálam megvan mindazon műve, mi általam megszerzethető volt; tanul szolgálhat az, hogy egy kiadatlan költeményét csak a minap küldöttem be e lapok t. szerkesztőségéhez. Azonban mindezek nem eléggé fontos okok arra nézve, hogy én sértési szándékkal ne léphessek fel, hanem van egy, mi bizonyítványt olyan tekintethetik, s ez nem egyéb, mint Édes Albert urnak áldású irodalmi munkálkodása. Ismerem protestáns részről megjelent nagyfontosságú műveit, ismerem áldozatkészségét, melynek folytán három tanoda élvezté maig is lelkéből ömölt szives áldozatkész volta gyümölcsét, ismerem végre dícső hivatalában szerzett érdemeit, mik egyenkint is viszárszajszhaték vala a sérelem előidézésétől az ügyetlen kontárt.

Legvégül: Édes Albert ur gyermeke néhai Édes Gergelynek, s itt már a fiui őszinte szeretet lehet — s leghamarabb lehet — megszerthető, de erre nézve elég kijelentem, hogy ami szent érzelmeinek legbensőbb tisztelőjét, kegyelőjét fogja bárki is bennem feltalálni, mi leghatalmasabb indok is arra nézve, hogy remegésbe ejtse azt, ki „gyalázatot” akar irni az elhunyt munkás emléke fölé. A minthogy én ezt nem is tettem s szándékomban sem volt. Béke velünk! — *Étvös Lajos.*

Egyveleg.

** (Repülő gép.) Amerikai lapok tudósítása szerint az Egyesült-Államok kormány állami költségen gőzerővel hajtott repülő gépet készített. Feltalálója *Mische* tanár. Az egész találmány

TÁR H Á Z.

Vasárnapi beszélgetés.

(Választás után s országgyűlés előtt. — Ünneplő városok s emberek. — Budapest, az európai s amerikai művészek Mekkája. — Dumas.)

Pest, december 2-án.

Az előjátéknak vége.

Lezajlott a kortes-lárma, a zenészek szögére akaszták a különféle mondva csinált választási indulókat; a régi nóták, új csárdások, s a választói estélyek helyiségei előbbi jogukba léptek, az ellenfelek kibékültek már, vagy az engesztelődési találkozásokat fognak egymással kezni; a messze viritó falragasok, melyek tízével huszával tarkáltak minden ház falán, lepusztultak s a kalapon, süvegen s koszmákon hetykékedett pártszíni bokréta helyébe a régi darutól lépett s „ki a vivát?” nem annyit jelent már: „jó reggelt kívánok!” Nem kell már a programok halmozásával megbirkóznunk s nem mérgeledünk már az alkotmányos veréngésnek miatt; szóval, a viharos előjátéknak vége s miután lecsendesültek a kapacitálási dörgőszózatok s az argumentumok s gerundiumok villámütései — megered szépen az áldásos, országos eső, az országgyűlés, melyet, újabb határozat szerint, Ó Felsége e hó 14-én fog megnyitni.

A király elfogadására a testvér-főváros műhelyében és műtermében erősen folynak az előmunkálatok. Asztalos s ác állványokat faragnak, az ívegek mécseseket gyártanak, szappanosok s olajosok meg színezésként azokat, a festők transparentek dolgoznak, a szövetségűsok s játékoszerkeztés óriási s apró lobogókat alkotnak, a kertészek csaknem gőzerővel siettetik üvegházak vegetációját, építészek napestig tervezetnek diadalíveket s emlékszerű állványokat s a kárpitosok hasonlóképp a festői redőzs tanulmányába mélyedtek.

Míg az iker-főváros külsejének ünneplés

kiállítására ennyi kéz s elme közreműködik: ékszerész, szabó, varga, kalapos a divatúrás hasonlólag tul van halmozva megrendelésekkel. Kézre az udvarhölgy s a főúr diszöltönyétől le a szerény atilláj vagy a mester-ember felségének olcsó szalaggal fölborított fejtközeje: hatalmasan foglalkoztatják az iparosokat mindennemű megrendelések. Gazdag s szegény teltelhető „kicsipnye” akarja fogadni fejedelmét s hivatott költségen s elszerezőkön kívül, ismeretlen lángelmék is forrasztanak egymás végébe csengő rimeket s harsogó indulókat, hódolati csárdásokat s himnuszokat.

Még maguk a hírlapok is ünneplő velinen készülnek ama fényes napon megjelenni s a magasztos alkalomból a komoly politikai lapok négyes verseményekkel s verseteg divatlapok riadó vezércikkkel akarják köszönteni december 14-ét, és a mit legelől kellett volna tán említenem, a színházak, ragyogó kivilágítása mellett, „a belső” és külső nézőhelyek,” mint a rendezőség szokta magát kifejezni: kerek és öszszé-vágó előadások s ujdonságok szokatlan látványa által fognak a fényes fogadás ünnepléséhez járulni. Testületek s magánosok, a palota s a külvárosi házikó ablakai, ur és szegény egyaránt üdvözölködik e sok jóval biztatóbb napot, melynek méltó megülése a tehetősebbek jelentékeny öszszegeket irtak alá.

Hát még akkor, midőn a bájos királyt fogadja majd a lovagias magyar, kinek lelkesültsége s pompaszeregete a koronázás ünneplésén fog teljes virágjában díszelegni. Hála az égnek, az ily kívánság vagy remény teljes jogosultsággal bír ma s valószínűsége csak az idő, még pedig rövid idő kérdése.

A levegő azonban nemcsak politikával, hanem zenével is tele van.

A hazai művészeket kívül, a nagy napokon idegeneket is lesz alkalmunk csodálni.

Első helyet foglal ezek közt *Joachim* hazánk-

egy szivaralaku csónakból áll, melynek közepén gőzgép van. A szárnyakat négy csavar-kerék képezi, olyan, minő a csavargőzösökön van, melyek közül egyik felül, másik alul, egyik elől, másik hátul van alkalmazva s kapcsolatba hozva a gőzgéppel. A felső és alsó csavar együtt működik s az egészen emelésére vagy szállítására szolgál, az oldalon levők együtt is, külön is egyfelé vagy ellenkező irányban is működhetnek s a kormányzat végzik. Az egész készület sulya a legénységgel együtt 122 mázsa. Azt állítják, hogy e készület oly gyorsan halad a légben, mint a hajó a vizen.

— (Eugen herczeg emléke hazánkban.) Mint tudva van, Eugen herczegnek közelebbről emlékszóbrotot emeltek Bécsben. E híres hadvezérnek hazánkban is van egy emléke. Nem a zentai csatát értjük, hol a törökök felett oly fényes győzelmet aratott, hanem azon kutat, mely a Temesvártól egy órányira fekvő *Gyarmathá* német falu mellett a közeli völgyben maig is „Eugen h rozog kutja” nevet visel, s melyről a következőket beszél a rege: Midőn Eugén herczeg a törökök ellen indult, keresztülment Gyarmathá vidékén is, hol akkor még nagy erődség állt. Szomszagtól gyötörtetve hasztalan nézett szét enyhítő forrás után. Már egészen elkedvetlenedett, s kardját a földbe szurva épen egy fa alá akart letelepedni, midőn a kard helyén egyszerre tiszta vizsugár lövellt elő, melytől Eugén és kísérete újra felrészülttek. Azóta a forrás szakadatlanul cöbögdez és pompás vizet szolgáltat, melyet messze széthordoznak a vidéken. Ha körül minden kút kiszárad, itt akkor is bőven fakad a jó ivóvíz. A forrást nem rég kuttá alakították, és nagy tekintélyben áll a helység lakói előtt.

** (Nagy fontosságú író.) Elő Levy nevű hamburgi író halmeg nem rég Párisban, aki 480 fontot nyomott, s oly kövér volt, hogy, a mint mondják, közönséges ajtón nem fért keresztül.

(Rsz.) — (A világ legnagyobb fája.) A fáradhatatlan német utazó és természetbúvár *Wallis* egy általa néhány hónappal ezelőtt a Rio Branco mellett felfedezett *Sumaumeira* nevű óriás fáról szinte hihetetlen dolgokat ír. A nevezett fa leveleinek átmérője 70 láb s egy íj szörnnyel alatt 1000 ember találhat árnyékot. — A fa leginkább a vizek mentében nő.

Forgó János.

Irodalom és művészet.

(A nagy Széchenyi munkáiból) ismét egy becses kötet jelent meg Heckenast Gusztávnál „Pesti por és sár” címmel, mely töredék ugyan, de méltó helyet foglaljon könyvtárainkban, mint becses adat a legnagyobb magyar sikerű államférfi és irodalmi munkássága emlékeiből. Széchenynek és művével czélja volt a közügyemet a főváros és környéke árnyoldalaira figyelmeztetni, s a hiányok orvosolása által oly fokra emelni, hogy innen a gazdag bennszülött ne vágyódjék a külföldre, sőt a szórakozást kereső idegen is örömet leljék a nálunk. E töredéket nagyban kiegészítette volna az előző, melyet hozzá Döbblingen írt, de a melyet halálakor, irományai közt mindaddig visszaszerezhetetlen lefoglaltak. — Hozzá vannak még csatolva azon levelezések, melyeket Széchenyi a budapesti lánchid építése érdekében a főbb szerepet vitt egykorú államférfiakkal folytatott. Végül a m. k. helytartótanács kebelében alakult közlekedési bizottságnak eredetéről írt műve van még e kötetben, mely közölgő adatok ismerete ismét nagy horderevvel bír napjainkban. A nagybecsű munka ára 2 ft.

(A magyar nép dalai és dallamai) című s Szini Károly által kiadott vállalatból a 4-ik füzet is megjelent Heckenastnál. Az egész munka 200 legkedveltebb magyar dalt foglal magában hangjegyekre is letéve. A tagadhatatlan becses dalgyűjtemény ára füzetenkint 30 kr.

(Divat című lapot) indít meg újévtől kezdve Aldor Imre, élénk tollus jeles képzettségű fiatal írónk, mely lap Deutsch testvéreknél havonként egyszer jelenik meg, s melyben a divattudósításokon kívül a szépirodalom és művészet is képviselve lesz. Ugyancsak Aldor Imre jelenleg Czeck János egykori magyar tábornok becses emlékiratait fordítja „Bem erdélyi hadjáratairól,” mely nevezetes történelmi emlékirat bizonyosan érdekelné fogja a közönséget.

(Országgyűlési zsebkönyvek.) Ráth Mór kiadásában jelenleg igen alkalomszerű könyv jelent meg, melynek címe: „Országgyűlési zsebkönyv”, s magában foglalja az országgyűlési házi rendszabályokat, Magyarországot érdeklő több közölgő kibocsátványt, országgyűlési okmányokat, magyar- és erdélyországi alaptörvényeket. Ára hasznos műnek 2 ft. 50 kr. — Ugyanily című munka jelent meg a Lauffer-testvéreknél is.

(Kátyólok a nép életéből) cím alatt Emichnél egy 183 lapra terjedő kötet jelent meg, a szövegbe nyomott 10 rajzzal. A mű erkölcsi irányu verses elbeszéléseket s falusi életképeket tartalmaz. Szerzője Nyulassy Antal benceze rendi pap és győri tanár.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

(Az új osztrák államközlöny) teljesen fődöve van, s magában Párisban a szükséges összegnél többet írtak alá. Ausztriában 40,917 kötelezvény íratott alá 20,458,500 frank és 8,183,400 ft. névelégre értékben.

(A dohánytermelés uradalmához) felszólítást intéz Gulácsy Imre — a „Népszerű útmutatás az osztrák dohánytermelésre” című munka írja — kinek dohánykiállítás a debreczeni kiállítás alkalmával is I. rendű dícső oklevéllel jutalmaztatott: késznek ajánlván magát uradalmaknál — hol a dohány-termelés nagyban üzetik, a termelés feletti berendezéseket, utasítás-adásokat, ugy az összes kezelést személyes jelenléte s vezetése alatt elvégeztetni, s kötelezve magát, hogy különösen Csongrád, Torontál, Békés megyékben az általa választandó földben, mivelési rendszerével, a mult s az évi dohány-termes mennyiségénél, minden 1600 □ öles holdról 4 mázsa dohánynyal többet fog átszolgáltatni, mint a mennyi ily területől eddig beszolgáltattott; ugy szintén a két évi dohány-termelési árakat, egyre mása véve, mázsánként legalább 1 ft. 50 krral fennebb értékesíti. Kik ajánlatát igénybe venni ohajják, vele pósta utján Debreczen, Nagy-Kálló, Balkány.) érintkezhetnek.

(Gabona-mászáló gép.) A pesti áru és értéktöze helyiségében közelebből egy gabonamászáló gépet állítottak föl. Ugyanis — mint közönségesen tudva van — a gabonaművek adásvételeiben a suly jatsza a fő szerepet, ez azonban a mérőkben, a különböző lapátolás és elcsapásnál fogva, változónak van átvéve s így gyakori vitákra szolgáltatott alkalmat, mit különösen áruszerződéseknél az átvevő, ha az áruk időközben alászálltak, gyakran felhasznál s a szerződést per tárgyává tette. Hogy ezen vissza-

élének eleje vétessék, a tözde bizottmánya mázsálót készítetett, melynek vékájába a különböző gabonaművek minőségűkűk képest megfelelőleg egyenlően eresztettek be, s az elcsapást is maga a mázsáló gép eszközölte; minél fogva az ezen gépezeten mutatkozó suly minden fortély és kétséget kizár, s peres esetekben alapos és döntő tanúsággal fog szolgálhatni. Ezen mázsáló, mely, mint mondják, erőtanilag is remekmű, a pesti hengermalom vasöntődjéből került, jelenleg már a tözde helyiségében van felállítva, s az osztrák birodalomban egy piac sem dícselkedhet ilyes műszerkezettel. Ezen minden szerződések gabonákra nézve, ezen mázsáló gép eredményéhez képest köttetnek.

(Hetivásár engedély.) Kővárvidékről K. Monostor helységekből írják, hogy Roth Ábrahám kerületi jegyző sürgetésére, e helység a m. kir. helytartótanácsától f. évi okt 25-től kezdve minden szerda napra eső hetivásári szabaddalmat kapott. A helység és vidéke, melynek kereskedése eddig teljes pangásban volt, s mely sokszor egy csomó gyufáért és egy szál gyertyáért a 3—4 mfdre eső legközelebbi mezővárosokba volt kénytelen küldeni, e hetivásárok által igen sokat nyert s a forgalom élénksége, mint onnan írják, már eddig is érezhető.

(Szapora faj sertés.) Rákos-Palotán Mauks János mészárosmester angol fajta sertése január 5-ikén hét, jun. 9-ikén tizenhárom, nov. 23-ikán pedig tizennyolc malacot ellett, így ez évben összesen 38-at. — Mint bennünk értesít, e szapora fajból kész néhány darabot átadni a gazdaközönségnek.

Közintézetek, egyletek.

(A magyar tudományos akadémia) bölcsészeti, törvény- és történettudományi osztályainak nov. 27-ikén tartott ülésében Gregus Ágost olvasta föl Balogh Sámuel, tag értekezését, „Schopenhauer Arthur filozóphiájáról.” — Ezután Rómer Flóris tett jelentést az újabb időben O. Szönyön gr. Zichy Miklós birtokán kiásott római régiségekről. Ilyenek: két Aeskulap-szobor, egy Morkur-szobor, több római sírkövek, s az egykori római sáncok maradványai Leányvár körül; de legszembetűnőbb az itt talált római pénznek nagy száma, melyeket zacskószámra szedgetnek össze a lakosok. Hogy e becses régiségek a tudomány számára megmentessenek, Rómer azt az indítványt tette, hogy járna közbe az akadémia az orsz. építészeti igazgatóságnál, hogy a legközelebbi orsz. főmúzeum, péld. az esztergomi vagy győri, megbiztatná az illető ásatások rajzának fölvetelével s a népet pedig fel lehetne hívni, hogy a nemz. múzeum a becses talált dolgokat kész megvenni, miben az illető plébános urak lehetnének a közbenjárók. Az akadémia helyesléssel fogadta az indítványt s ily értelemben tette azt át a bizottsághoz. — A szakülés így véget ért, a havi összejutás tárgyai ra került a sor. Az elnök, gr. Dessewffy Emil jelenté, hogy a Böhm-gyűjtemény ügyében am. kormánytól tette lépéseire mindaddig nem kapott vármánytól s e gyűjtemény árvézetése visszavonhatlanul decz. 4-dikére van kitűzve. Az akadémia elhatározta, hogy a Böhm-gyűjtemény legalább egy részének megvételeért a helyt. tanácsoshoz újabb felterjesztést tesz. — Szetrokai Lujza asz. jelenti, hogy az általa a törvény- s történettudományi jutalmakra kitűzött 100 aranyat illetőleg megegyezik az akadémia azon kívánságában, hogy e 100 arany nem a megjelent munkák díjazására, hanem újak írására tüzessék ki, csak most kivételképp fog e jutalom a multra alkalmaztatni. A 100 arany különben minden második évben adatik ki.

(A pesti első hazai takarékpénztár) felsőbb helyről kedvező választ kapott azon folyamóványára, hogy az intézet által leszámítolandó váltóknál azon kellék, hogy a váltó aláírók közül egyik bejegyezett kereskedő legyen, ne kívántasék; továbbá, hogy az elvesztett betéti könyvecskéék, részvények és egyéb társulati okiratok körül előfordulhat megsemmisítési esetekben az eljárás kirekesztőleg a pesti elsőbíróóság királyi váltótörvényeseket illesse. Egyszeresind a társulat alapszabályai a jóváhagyási záradékkal elláttatnak.

(A magyar buda-pesti köz- és átmeneti raklár-társulat) már engedélyezve van. A vállalat élén mint alapítók gr. Andrásy Gyula, Lónyay Menyhért, Mayraber Ágoston, Hollán Ernő, dr. Ertl, Fleischn S. D., Ébner J. N., Jellinek Mór, Koppély L. M. és Luczenbacher Pál — állanak. Az intézkedések a vállalat életbejuttatására iránt a jövő hetekben indulnak meg.

Közlekedés.

(Kéjvonatok az országgyűlés megnyitása alkalmára.) A magyar országgyűlés megnyitására decz. 9-kén Kassá, N.-Várad- és Aradról külön személyvonatok érkeznek, mérsékelt díjazás mellett, s a jegyek decz. 18-ig visszafel is érvényesek. Kassáról decz. 9. d. u. 3 óra 30 perczkor, Nagyváradról 9 óra 40 perczkor estve s Aradról 10 óra 30 p. estve indul a különvonat. — A délkeleti vaspálya Temesvárról szintén indit egy ily különvonatot a mondott napon este 7 órakor. Temesvárról Pestre és vissza, második hely 9 ft. 48 kr.

Balesetek, elemi csapások.

(Összegett fu.) Kassán egyike kereskedőnél két fu a pinceből egy kósó petroleumhoz hozott föl a napokban, a lépcsőnél azonban az egyik a kósóba égő szalmát dugott, mire az szét pattant, s a lángoló folyadék az egyiket, a kia kósót vette annyira összeégette, hogy életéhez kevés remény van. A másik is megsérült, de nem veszélyesen.

(Vasuti szerencsétlenség.) A mult hetekben egy reggel a pest-bécsi vonatról Galanthalégy törtéztis lépett ki, s daczára a vasuti felügyelő figyelemzetésének, a síneken járt fel alá, melyeken épen egy tartalék gép közeledett felé. Midőn a gép már csaknem előtte volt, a felügyelő rákiáltott: „Menjen az utból órnagy ur, különben szerencsétlenség történik.” A tiszt azonban azt válaszolta, hogy még van idő, s ezzel a gép felé szaladt, mely a következő pillanatban a szerencsétlent darabokra zúta, ugy hogy feje, a törstől elválva több ölynyire gurult a sínektől. Mint később megtudták, a tiszt b. Schönberger Adolf, a Ferencz József vasaszered órnagy, és Schönberger tábornok s csendőrségi főfelügyelő fia volt.

Mi újság?

(O Felsége Pestre utasának hivatalos tervek) a következőleg van megállapítva: Kedden, decz. 12-én 1865, elutazás Bécsből, külföldön vonattal az északi vonalon. Pestre érkezés délután 2 órakor. A pályaudvarban fogadják a városi és várparancsnok s a városi küldöttség; a hídon túl a budai városi küldöttség. Budán a királyi várban az ország zászlóai, a tábornoki és törzstiszti kar, a legfőbb polgári méltóságok fogadják a lakostályaiba a nagy terembe kísérik Ő Felségét. Tedeum a vár-kópolnában. 5 órakor ebéd, melyre a klerus, katonai és polgári előjáróságok hivatalosak. — Szerdán, decz. 13-án: délelőtt 10 órakor az egyháziak, polgári és katonai hatóságok bemutatása, 5 órakor d. u. ebéd. — Csütörtökön, decz. 14-én: délelőtt 10 órakor „veni sancte” a kópolnában; 11 órakor az országgyűlés megnyitása; d. u. 5 órakor ebéd, melyre mágnások és képviselők hivatalosak. — Pénteken, decz. 15-én: délelőtt nyilvános kihallgatás; d. u. 5 órakor ebéd, melyre mágnások és képviselők hivatalosak. — Szombaton, decz. 16-án: délelőtt közintézetek s a pesti lövőde megszemlélése; d. u. 5 órakor ebéd, melyre mágnások és képviselők hivatalosak. — Vasárnap, decz. 17-dikén: délelben egyes képviselők bemutatása d. u. 5 órakor ebéd, melyre mágnások és képviselők hivatalosak. — Hétfőn, decz. 18-án: délelőtt kihallgatás; d. u. a pesti és budai helyőrség szemléje a budai vérmézőn; 5 órakor ebéd, melyre mágnások és képviselők hivatalosak. — Kedden, decz. 19-én: délelőtt a katonai helyiségek megszemlélése; d. u. 5 órakor ebéd. Este visszautazás Bécsbe.

(Az újonnan kinevezett palotahölgyeket) Császárné Ő Felsége a mult vasárnap fogadta s velők magyar nyelven társalgott.

(Általános amnestia.) A pesti politikai körök egyik legérdekesebb hire, hogy általános amnestia fog kihirdettni az összes magyar menekültek s az összes politikai elítéltek számára, sőt e legfelsőbb kegyelem annyiban visszaható erővel is bír, a mennyiben az illetők kérelmére az elközött javak is vissza fognak adatni. Egy 1849-ben a hadbíróóság által, most már nem élő elítéltné rokona, illetőleg örököse, mint mondják, már meglehetősen bizonyos tudomást vett, hogy az elhunytak igen jelentékeny, az állam által elközött javai legközelebb vissza fognak adatni a törvényes örökösöknek. Az amnestia különben nem előzné meg az országgyűlés megnyitását, mint az több részről állítják, hanem a koronázás alkalmával kihirdetendő kegyelmi tények egyikét képezné s így az országgyűlési tárgyalásoknak befejezése után várható.

Melléklet a Vasárnapi Újság 49-ik számához 1865.

(Az országgház homlokzata) már legnagyobb részt elkészült, s a nagy terem díszítését is megkezdették. Azonban, míg az országgháza kellőleg kiszárad, az alsóház a muzeum nagytermében tartja üléseit, a felsőház számára pedig szintén megkezdtek már a megéhez nagyteremnek be rendezését.

(A szent-éndrei választó-kerület jelöltje, Ács Károly) nov. 26-kán körutat téven választói között, a mint nekünk a monostori szigetségből írják, mindenféle nagy lelkesültséggel fogadtatt. Közel száza menő lovas banderium alakult körül, s taraczkdurrogások és a nép örömjajongásai fogadták a szeretet jeltelt Szent-Éndrén, Monostoron és Tótfalván, honnan küldöttség hívta meg Bogdányi és Visegrádra. A nép rokonzenve, melylyel iránta viselték, félreismerhetlen.

(A herceg Eszterházy-féle testőrsereg föl-osztalása) Közudomás szerint a hg. Eszterházy-családnak több mint 200 év óta gránátos testőrserege volt, mely egykor egy egész zászlóaljból, majd csak egy századból, a legutóbbi időben már csak 24 emberből állott. Egyenruhájuk volt: kék atilla-dolmány, gazdagon aranyzínórozva, vérs nadrag és gránátos-kalpag. E testőrsapartot most hg. Eszterházy Pál takarékosági szempontból föl-oszlatta. Az elbocsátottak részint nyugdíjt, részint kielégítést kaptak.

(Egy garabonczás díktó) kísérték e napokban be Pestmegye börtönébe, a ki különben valdó ezermester: igen jól dudál, s ezzel a vásárokon igen ismeretese tette magát, ezenkívül pipákat kötött, kukoriczahéjból karszketek font, csizmat foltzott, stb. De e tisztesség mesterségekkel még mind nem érte be, hanem egyszer csak észébe jutott, s garabonczásnak adva ki magát, a tudatlan népet ámitagata mindenféle jóslással, kincs-találással s olyan kártyával, melytől a rabláncz lehull. Ez ámitásokért elfogták, s most igazán alkalma nyílt, hogy saját maga kiszabadítsa által garabonczás művészetét megpróbálja.

(Ünnepély Csokonai emlékére.) Debreczenben folyó hó 19-én a főiskolai önképzőtársulat, első alapítójának Csokonai V. Mihálynak születési emlékünnepét ülé. Ez ünnepélyt megelőzőleg rendez szokása ez önképződnök évenként valamely költői műre nyitni pályázatot s így azt a szorgalom és tehetség jutalmazásával köti össze. — Most „A honaryákhöz” címzett óda volt készítenő. Be is érkezett 4 pályamű s azok közül kettő jutalomra, egy pedig dícsőretra tartatott érdemesnek. Az első rendű jutalomban Zsutai János, a másodikban pedig Nagy Gusztáv ódjája szereztett. Ez ünnepély tisztán iskolai neszéit volt. Az elnöki megnyitó beszéd után egy költeményt szavaltak Csokonaitól; ezt Kovács Gyulának Csokonaira szerzett költeménye követte, svégül a pályanyertes ódnának saját szerzői által történt fölolvásása fejezte be az egyzereti ünnepélyt.

(A rémtetek krónikájából) úgy látszik nem lehet kifogyói. Most újra a Bodrogközön, Bácska és Csernyőközött fekvő ugynevezett Ponyvás korcsmában rabló gyilkosság történt. A gyilkosság három rabló éjjel reá tört a korcsmáros családjára, s a korcsmárost bottal leverve, nejt pisztolylyal keresztül lötték s 50 frjtát elrabolták. A csendbiztos két nap mulva már kézre kerítette a gyilkosokat, kik mind a hármán fiatal emberek, jó módu gazdák gyermekei, s közülök az egyik szabadságos katona. Gaztettök kiderülvén, a pénz is előadták. — Ugyanazon csendbiztos puhaltolta ki az Ungban Orchovan felejt Végyessy Andorné gyilkosait is, habár azokat megölt mind- eddig nem sikerült.

(Haldéj egy szőbért.) Nagy-Czenk mezővárosa e hó 20-án estve szomorú jelenetnek volt

színhelye. Az eset a következő: a nevezett napon néhány kövesdi zsellér, mindannyian szavazat nélküliek, köztük egy juhász-legény is, a sopronyi országos vásárról hazajövet a n.-czenki vendégházadba betérve, egész csendben egy meszely bort költöttek el. Az ott időző n.-czenki lakosoktól felszóllították, hogy melyik éljen a választandó két képviselőjelölt, gr. Széchenyi Dénes és Thalbér Lajos közül? Ok gróf Széchenyit éltették. Ekkor a czenkiek a gyertyát eloltván, elkezdették a verekedést, közölgő bírájuk jelenlétében, s addig ütötték őket, míg a bíró által ennek elhagyására fel nem szólították. Ez megtörténvén, a sebesültek felrakattak szekereikre, s haza indultak, de fájdalom az egyik zsellérember, 8 gyermek atyja, reggel 3 órakor, a borzasztó ütések folytán, miket fején kapott, meghalt. A juhász-legény is veszedelmesen beteg, de gondos ápolás folytán talán még felgyógyulhat.

(Nagy tolvajlás.) Amult hóban Pesten a kecskeméti-utczában egy hg. Eszterházy-féle pénztári tisztviselőnél az ott levő pénztár 3500 frtnyi tartalmával meglöpték. E tolvajlás elkövetőit, — a tisztviselő legénye és ennek barátja, egy cipész-legény, mindketten alig 19 éves suhancok — azonnal ellantak s Laczháza felé vették utjokat, honnan tekerő utakon Buddhá tértek vissza, s itt, hogy elkerüljék a büntetést, katonának csaptak föl. Egy napig dorbozóltak a korcsmákban, midőn egy biztos fölfedezte őket, s a katonai parancsnokságtól azonnal kiadták. Eleintén vakmerőn tagadták a bünt, de később bevallák, azt állítva, hogy a lopott pénzt Pest közelében elásták, de hogy megtalálták-e, nincs tudva.

Szerkesztői színház.

Péntek, nov. 24. „Páholly az operában.” Vigj. 1 felv. Lecomte után ford. Feleki M. Ezt követé: „Az éjben.” Vigj. 2 felv. Irta Balázs Sándor. Az előbbi újdonság volt színpadunkon, de nem igen felelt meg az iránta táplált reménynek, s ha a főszerep benne nem talál oly személyesítőre, mint Prielle Kornélia, aggdóni lehetett volna már ez első alkalommal is életéért. A másik vigjáték már ismeretes a közönség előtt. Itt is Prielle és Szigeti élénk játéka mulattata s ragadta tapsra a szép számmal megjelent közönséget.

Szombat, nov. 25. „Faust.” Opera 5 felvon. Gounodtól.

Vasárnap, nov. 26. „Szigetvári vértanúk.” Eredeti szomorujáték 5 felv. Jókaitól.

Hétfő, nov. 27. „A veleneczi kalmár.” Dráma 5 felv. Shakspearetól.

Kedd, nov. 28. „Szép Ilon.” Eredeti opera Mosonyitól.

Szerda, nov. 29. „Apát keres.” Vigj. 2 felv. Franciaiból ford. Csépregi. — „Egy csésze tea.” Vigj. 1 felv., ford. Feleki M.

Csütörtök, nov. 30. „Ilka és a huszár-toborzó.” Eredeti opera 3 felv. Zenéje Doppler Ferenczöl. Zita czigány nő szerepében Csányi Gizella lépett föl.

Szerkesztői mondanivaló.

7978. Tallya. S. J. A küldött levél és okiratok nagyban megvilágosították elöttünk az ottani dolgok állását. Igen sajnáljuk, hogy ez irományok elöb nem kaptak, mikor még talán el nem késtünk volna velők, hogy az igazságos ügyet diadalra segítsek. Sz. L. ur heves polemája és megczáfolt tényeladásai most még érthetlenebbek elöttünk.

7979. Jókai-induló. Több benne a becsülni való rokonszenv, mint a poezis. Jó indulat, de rossz induló.

7980. Kisbér. K. A. az ajánlatot köszönettel visszautasítjuk. El vagynak e részben is látva. — Az „Erdészeti Lapok” kiadóhivatala Pozsonyban az Erdészegylet titkári hivatalában van.

7981. Tarkány. Sz. L. Hiszen csak elférnénk! csak az a czikk kissé közérdekűben, rövid tömöttéggel volna kidolgozva! Talán megpróbálhatná ön még egyszer némi szabatosabb formában — s majd talán mi is nyernék több ért.

7982. Botyka. F. L. Ki volt már szedve, de félretettük. Jobb is így, ha ok nélkül nem szítjuk a bajt.

7983. Körömd. Sz. J. A P. U. legközelebbi számában már helyet nyerhetünk a sok követségválasztási mozgalom között önké iparagályzó társulatról is megemlékezni.

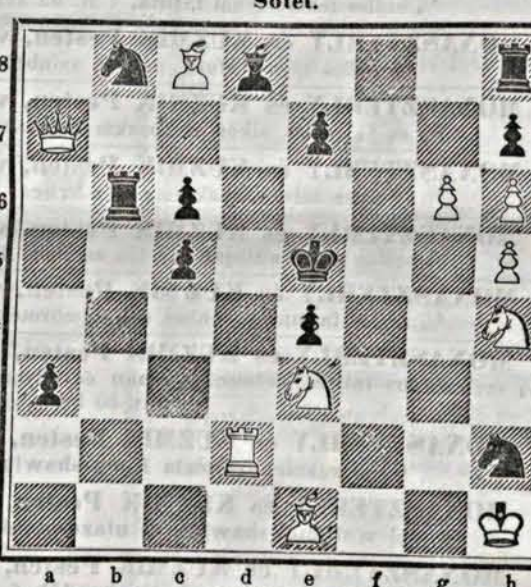
7984. Papa. E. L. Az új czikket igen becses de száraz adathalmazánál fogva más helyen szeretnők napvilágra bocsátani. Az újra tervezett vállalatra csak buzdíthatjuk önt. A tárgy igen speciális érdeku ugyan, de tanulmányiak igen jó, hogy az által nagyobbra képejtése magát; s az efféle monographiáknak előbb több meg lesz az 6 elismertéseök. Ama „Könyvjegyzék” ingyen is kapható lesz, ha az illető helyen kopogtatunk. Könyvtárosoknál az ama kiadóhivatalban találatnak, egyenesen hozzánk forduljon ön. A mi dolgunk lesz, azokat megszerezni s elküldetni.

7985. Jelva. Ha a versorok csakugyan női késtől valók — a mit hajlandók vagyunk már csak a kimeradhatlan utóiratnál fogva is elhinni — akkor teljeseleg meg vagyunk velök elégedve. Ha az ismeretlen irfő szeretetre méltósága ellen máskülönbben nem lehet kifogást tenni: akkor mi soha sem akadunk föl ily rimcín, mint bánat és barát stb. Az efféle még csak nevelés az érdekesség. Azt hisszük, hogy azt fogja mondani ama titokzattal teljes L. . . . is. Azonban mulhatlan szükség, hogy e vers létesítéséről most már hármunkon kívül senki ne tudjon semmit. Kogyes engedelmével — el is tesszük s láda leg-fenekére.

7986. Végzetlenség. Véges szerkesztői erőnkkel nem merünk ily nagy tárgya belefogni.

SAKKJÁTÉK.

309-ik sz. f. — Szirmay Jánostól (Olműzben). Sötét.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

304-dik számú feladvány megfejtése. (Bayer Konrádtól.)

Világos. Sötét. Világos. A) Sötét. 1. f3-f4 Kf5-f4:A) 1. . . . Hc7-e6 2. Vg8-g5 Kf4-e4: 2. He5-d6† tetsz. sz. 3. e2-e3†mat. 3. Vg8-fmat.

Helyesen fejtették meg. Vasprémben: Fulöp József. — Miskolcon: Czenthe József — Pozsonyban: Csery Gábor. — Dunaföldváron: Thál J. — Jász-Kisér: Galambos István. — Pesten: Rakovszky-Vagyon Judith.

Mai számunkhoz van csatolva a „Vasárnapi Újság”, „Politikai Újdonságok” és „Magyar Sajtó” 1866-diki előfizetési felhívása. (Azok számára, kik csupán a Vas. Újságra vannak előfizetve.)

TARTALOM.

Szent-Iványi Károly (arckép) — A rab. — Hirlap-irodalmunk a 19-ik században (folyt.). — Egy épület összeműltása Berlinben (képpel). — Képek a hazai népeletről: LV. A Mikulás (képpel). — A fiamai hajógyár (képpel). — Vác város (folyt.). — Válassz Édes Gyergely védelmére. — Egyveleg. — Tárház: Vasárnapi beszélgetések. — Irodalom és művészet. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakk-játék. — Heti-naptár.

Felölös szerkesztő Pakh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for months (December, November), days of the week, and religious observances (Katholikus, Protestáns, Görög-orosz, Izraeliták naptára). It includes specific dates and names like '21 C. 26 B. A. av.' and 'Kislev. R.'.

HIRDETESEK.

MONASZTERLY ÉS KUZMIK

Pesten, váci-utca 15-dik szám.

Egész Magyarhonban a legnagyobb raktár kész köpenyek, menték, shawlok, selyem és női divatszövetekben.

- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Legújabb téli köpenyek legnagyobb választásában 22 ftól kezdve.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Paletót, bazi otthontak, 10 ftól kezdve.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Bárony kerek köpenyek, paletót és téli felöltök.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Ponyola és utazó-ruhák, színhazi fejkötők és övek.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
1/4 széles különös szép szőrszövetek, sima kockás és síkos, 48 kron rófé.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
1/4 széles finom fagoné lustre mind n színben 75 krtól rófé.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
1/4 széles sima francia Chambord szövet minden színben, 1 ft. 80 kr. rófé.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
1/4 széles francia poplin, sima, minden színben, 2 ft. rófé.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
1/4 széles írlandi Poplin, minden színben, 3 ft. 75 kron rófé.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Himzett és brochirozott: divat-ruhák, himzett és shawl-alakban beszóvítt reggeli öltönyök.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Angol flanel és lama, cachemir, rips royal.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
1/4 széles fekete lyoni tafota, 1 ft. 95 krtól kezdve rófé.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
1/4 széles lyoni tafota, minden színben és minőségben.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
1/4 és 1/2 széles, síkos és kockás tafota, 2 ft. 15 kr. rófé.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Soirée selyemruhák és nehéz brocat selyemszövetek.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
1/4 széles moir antique minden színben, 4 ft. 75 krtól rófé.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
1/4 széles fagoné és chiné selyemszövetek, 2 ft. 30 kron rófé.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
1/4 széles gros taillé, velour ottoman és selyem rips, minden színben, rófé 3 ft. 50 kr.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Gyári raktár! francia Long-shawlok és kendőkben.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Angol wathmol-shawlok és utazó-plaid 8 ft. 50 krtól kezdve.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Wathmol- és himalayan-kendők 6 ft. 50 krtól kezdve.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Broch-kendők és nyakszalagok 35 krtól kezdve.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Nagy raktár bali szövetekből.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Minden fajta gyász-szövetek és kendők.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Elvállalnak mindennemű megrendeléseket ruhák elkészítésére, valamint egész menyasszonyi készletek kiállítását.
- MONASZTERLY és KUZMIK Pesten, váci-utca 15. szám.**
Kívánatra minták a legújabb szövetekből megküldetnek, valamint hozzájuk intézett a divatot illető tudakozásokra a legnagyobb készséggel válaszolnak, és minden megrendelést pontosan teljesítenek. 1878 (4-0)

Cs. kir. kizáról, szabad.

FOG-SZIVARKÁK,

legújabb, s mint legjobbnak elismert s legkényelmeseb szer a fogfájás minden neme ellen.

egyedüli feltalálója: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész Pesten, király-utca 7-dik sz. a. Ezen fog-szivarkák, kényelmes alkalmazásuk s biztos hatásuk végett általános használatra

minden magasabbra nélkül maguk-magukat a legjobban ajánlják. — A fogfájásban szenvedő azon pillanathoz meggyőződést szereshet magának, hogy egy jéles és okos-rúg összekészített készítménnyel — mely a célnak tökéletesen megfelel — van dolga. Ara egy skatulyának 1 ft., 1/2 skatulyának 50 kr. Postán küldve 10 krral (6b).

Ismétlődők illendő százalékban részesülnek. Középponti elküldési raktár: a fencsinteti gyógyszerésznél. Megrendelhető továbbá a Magyar- és szomszédországok, valamint az összes cs. kir. osztrák tartományok minden gyógyszerésznél. 1839 (11-12)

A legnagyobb vászonruha-raktárban

váci-utca,

„Ypsilantihoz“ Pesten,

kaphatók a legolcsóbb árakon és legnagyobb választékban mindennemű fehérneműk férfiak, hölgyek és gyermekek számára,

ugymint:

20000 darabnál több férfi-íngek rumburgi vagy hollandi vaszonból darabja 3 ft., 3 ft. 25 kr., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft.

10000 darabnál több színes férfi-íngek 1000 különböző mintában, régebbi mintája 1 ft. 80 kr., 2 ft., legújabb minták és legdivatosabban varrva 2 ft. 50 kr., 3 ft., 4 ft., 5 ft. Fehér pamut madapolan férfi-íngek 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr. Férfi-gatyák vaszonból, magyar vagy felmagyar mintára 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr.

Női íngek rumburgi vaszonból, simák 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft. sveczi és francia mellmustrával 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 7 ft.

Fiú-íngek vaszonból 4 éves 1 ft. 80 kr., 2 ft. 10 kr., 6 éves 1 ft. 85 kr., 2 ft. 40 kr., 8 éves 2 ft., 2 ft. 45 kr., 10 éves 2 ft. 10 kr., 2 ft. 65 kr., 12 éves 2 ft. 40 kr., 2 ft. 90 kr., 3 ft. 50 kr., 4 ft. 20 kr., 6 éves 3 ft., 16 éves 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr.

Színes fiú-íngek 4 éves 1 ft. 25 kr., 6 éves 1 ft. 40 kr., 8 éves 1 ft. 55 kr., 10 éves 1 ft. 75 kr., 12 éves 2 ft., 14 éves 2 ft. 10 kr., 16 éves 2 ft. 20 kr.

Mindennemű teli also mellények, nadragok, harisnyák és egyéb téli czikkék férfiak és hölgyek számára nagy választásban.

Foraktár a legjobb amerikai krinollinak fehér vagy hamuszín, darabja 2 ft. 50 krtól 6 ft. 6 ftig, vörös 5 ftől 8 ftig.

Színes alsó szoknyák legfinomabbak, darabja 6 ft. 50 kr., 7 ft., 7 ft. 50 kr.

Ferstel orvos tyukszem-irtószere egy üvegecske 50 kr.

Es sok egyéb kész fehérnemű czikkék, melyekről az árjegyzék kívánatra bérmentesen elküldetik.

További ajánljuk nagy raktárunkat rumburgi, hollandi, írlandi, kreasz- és bőrvászonokban a legolcsóbb árakon.

Vaszonsebkendők tucattja 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 7 ft. 50 kr., 8 ft., 9 ft., 10 ft., egész 20 ftig.

Törölközők tucattja 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8-16 ftig.

Színes agyi kanavász vége 9 ft., 10 ft., 11 ft., 12 ft., 13-16 ftig.

Valóságos vászon-asztalmenü.

Asztalkendők tucattja 5 ft. 30 kr., 6 ft. 20 kr., 6 ft. 60 kr., 7 ft. 50 kr., 8 ft., 9 ft.

Abroszok minden nagyságban hat személytől 24-ig. Asztali készletek 6, 12, 18 és 24 személyre. Legjobb minőségű kőfe-czerina csomója 1 ft. 20 kr. és 1 ft. 60 kr.

Nagy választás egyterítők, pique és tricót-paplanokból, kávésebkendők és minden eszembe vágó czikkékből.

Raktárunkban vett czikkéknél nagy előnyül szolgál az, hogy minden megvett, az árjegyzékkel ellátott czikk 14 nap alatt nemcsak kicserélhető, hanem egyszerűen nem elvett esetben az ár vissza is adatik.

Szállítások minden irányban, az ár előleges beküldése mellett vagy utánvétellel gyorsan és legjobban eszközöltetnek, ugyazint mindennemű megrendelések miura szerint leg hamarabb elkészítetnek.

Kollarits József és fiai.

1356 (5-6)

Dicsőrelesen ismert szépítővíz,

ugynevezett

HERCZEGNŐ-VIZ,

mely a bőrnek ifjas frissességét visszaadja s az arszínt és a legkedésőbb korig, fehéren, nyulokonyvan, tisztán, s élegyen fenntartja, az arczot, nyakat, kezét s a kart minden bőrtisztalanságtól, u. m. szepől, mő-folt, napégetés, sárga-foltok, pörseések, orr-vörheny, smör, hópörseés, égetés s arczredőktől megóvja. Ezen hathatóságára néve dicsőrelesen ismert szépítőszert egyedül a kizárólag valódi minőségben kapható:

L U E F F M.

illatszerárúk-kereskedésében

a „Minervához“

1402 (2-2)

Pesten, váci-utca 21-ik szám alatt.

Órák mint ünnepi ajándék.

LECHNER JÓZSEF

ÓRÁS

hírneves, legrégibb s itt 1808. év óta fenálló s legújabb időben megannyobított helyiségben Pesten, váci-utca 5-dik sz. alatt, a „Nadorhoz“ czimzett szálloda mellett, dúz választékban s szokások jótállás mellett a legolcsóbb árért kaphatók: legjobban szabályozott schweizeri henger-, horgony-, chronometre és remontoir zseborák. ez utóbbi kules nélküli felhuzattal, savonét kettős tokkal, horgonyórak kristály üveggel, s legújabb minta szerint készített órák hölgyek számára; továbbá francia bronz-, márvány-, onix-állványú és utazó-órák, ébresztő-órák, melyek egyszerűen órául használhatók, s mindennemű saját készítményű ingató-órák. Ugyanott minden az óraművészet szakába vágó kijavítások is elfogadhatók s jótállás mellett pontosan teljesítetnek. 1419 (1-12)

Videki megrendelések utánvét mellett szinte gyorsan teljesítetnek.

Kalapgyári-raktár

SKRIVÁN FERENCZ

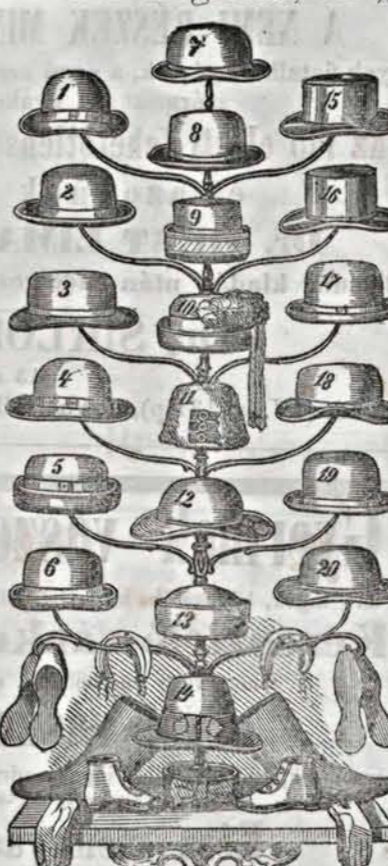
1860 (5-5)

PESTEN,

váci- és zsbárns-utca szögletén, az „Ypsilanti“ mellett.

Nagy választéku raktár, mindennemű selyem- és nemezkalapokból, urak, ur-hölgyek és gyermekek számára, saját és külföldi gyártmányok, kelme-vadász-kalpok, bazi- és vadászspikák, kucsmak, nyakkendők, ingallérok, Glacée- és tell-kesztyúk, uti-nemez-topánkák, ugyazint nemez-czipők bőrtalppal, egészségéi harisnyák és papucskok és nemezkalpak.

Az összes formák az alanti számok szerint kaphatók. Videki megrendeléseknél a mellette álló számok pontos kitelése mellett, még a kalapok árát, színet és a fejnyagságát megjegyezni kérik.

1. szám legújabb forma, egész kemény, fekete vagy szürke színben 4-5 ftig.
  2. „ széles karimával, egészen lágy, fekete vagy szürke színű 4-5 ftig.
  3. „ kemény, fekete vagy szürke színben 3-5 ftig.
  4. „ egész kemény vagy szürke színben 3-5 ftig.
  5. „ felkémény vagy szürke színben selemmel bélelve 3-4-4 ft. 50 kr., selyemmel és báronnyal kerítve 4 ft. 50 kr.—5 ftig. legfinomabb 6 ft. nem bekerítve 3-4 ftig.
  6. „ felkémény vagy egész lágy, fekete és szürke színben 4-5 ftig.
  7. „ felkémény vagy egész lágy 2 ft. 50 kr. egész 4 ft. 50 krig.
  8. „ felkémény vagy egész lágy 3-5 ftig.
  9. „ Inaskalpag fekete kemény 4, 5, 6 ft.
  10. „ Kocsiskalap csak feketén és kemény 3-6 ftig.
- Gyermekek-kalpok kaphatók, 4. számú egész kemény, fekete kockás szalaggal, vörös, fekete vagy fehér 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 5. számú fekete vagy szürke, selyem vagy báronnyal felkésztve 3 ftal, vékony szalaggal 2 ft., 2 ft. 50 kr.—3 ftig. 7. számú, fekete vagy szürke 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft. Legkisebb gyermekek számára felálló karimával fekete vagy szürke 2 ft. 50 kr., 3 ft., színt olyanok tiszta fehér 5-6 ftig.
- Kalapok, festés, tisztítás vagy divatosítás végett a legnagyobb készséggel elfogadhatnak és gyorsan elkészítetnek.**

Nagybani és darabonkinti eladás.

Titkos BETEGSÉGEK, ujonnan keletkezettek 8 nap alatt minőség néve 48 óra alatt meggyógyítanak dr. Fux J. 28 év óta fenálló rendelési intézetben, anélkül, hogy a beteg foglalatosságában háborgattatának. Rendel: d. u. 1-4 óráig. Tiszteletdíjjal ellátott levelek a leggyorsabban eszközöltetnek. Lakása: Király-utca, 24. sz. a. 1-80 emelet 1876 (4-12)

Mindennemű **takarópapíros (Makulatur)** kapható Pesten, egyetem-utca 4-ik sz.

PÉNZKÖLCSÖNÖKET hitelintézetektől földbirtokosok, községek és háztulajdonosok részére eszközöl csekély díjfelszámítás mellett **Tettau Lázár** „orsz. eng. ügynöksége“ 1408 (2-4) Pesten, Deák Ferencz-utca 6-ik sz., a „fehér hajóhoz“ czimzett házban.

PATTI-hangversenyek Pesten. Kedden, december 5-én és szerdán december 6-kán esti 7 órakor a városi színházban **Patti Sarolta, Jaell, Vieuxtemps és Piatti** fellépése ugyanazon egy estve. A dístartalma program mindéggyik száma egy első rangú művész által leendő képviselve, s így egy olcsóbb ensemble fog eszközöltetni, — milyen eddig európai közönség előtt még elő nem adott. **Hely árak:** Első emeleti és földszinti páholy 20 ft.; 2-dik emeleti 15 ft.; 3-dik emeleti 10 ft.; zártzék, zenekari és színpadi zék 3 ft.; számozott szék 2-dik emeleten és földszint 1 ft. 50 kr.; bemenet a 2-dik emeletre 1 ft.; ülőhelyek a 3-dik emeleten 1 ft.; bemenet 80 kr.; karzat 40 kr. A jegyek: árutalpnak csütörtök, november 30-tól kezdve a színházban és a pénztárnál az előadás estjén. 1414 (2-2)

Főnyeremény 110.000 tallér ezüstpénzben. Csak 3/4 a. e. forint az ára egy eredeti állam-részvény-sorsjegynek a már f. évi december 20-án kezdődő s a magas kormány által biztosított legújabb nagy **jutalomdíj-sorszára.** Az egész alaptöke 4 hó alatt nyere-ményhúszok által fog visszafizettetni. Minden száma kivételkép ki fog huzatni 14.800 nyere-ményhúszok, u. m. 110.000 nyere-mények találatnak, u. m. 110.000 85.000, 80.000, 70.000, 65.000, 60.000, 50.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000 s a t. tallér, melyek feltétlenül meg fognak nyeretni. Szíves megrendelések a pénzösszeg beküldése mellett gyorsan teljesítetnek, a játékterv egy példány ingyért szolgálthat ki. A megtörtént sorszáma után minden részvevőnek a hivatalos sorralazási listáron a nyere-mények készpénzben fognak megküldeteni. Mint előrelátható, hogy a megrendelések tömegesen fognak beérkezni, tisztelettel kérek, mielőtt intézkedni **L. Steindecker-Schlesinger** 1418 (1-3) m. Frankfurtban.

Meghívás. A Kis-Körösi közbirtokos urak tisztelettel felkérem hogy **e. f. évi december 17-kén, d. e. 10 órakor tartandó közgyűlésre** Pesten, Sebestyén-téri 2. sz. alatt levő szálláson megjelenjenek. Pest, november 27-kén 1865. **Várady Károly,** közbirtokossági gondnok. 1416 (2-2)

JÁTSZÓ-MUVEK, 4-8 db. zeneművel, ezek közt pompás művek harangjátékkal, dob és harangjátékkal, fuvolával, éghangszatokkal s mandurával. **Játzó-szelenczék** 2-12 db. zeneművel, utazó-szekrények, szivartartó imolák, fénykép-albumok, tintatartók és schweizeri házikók zenével, — mindezek finom faragványban vagy kifestve, továbbá bábok schweizeri öltözködéssel zenével és tánczokkal ezeket mint legújabb mintákat tisztelettel ajánl **Heiler J. H. Bern**-ben. Ezen művek, melyek kellemes hangjüknél fogva minden kedély felvidítanak — bár ne hiányoznának a salonokban s a betegek ágyainál. 1885 (3-3)

Vendégfogadói kibérlés. Aldott tisztelettel értesíti a t. ex. közönséget, hogy a N.-Volvasziban „Apollóhoz“, czimzett szállodát kibérlvén, azt ujonnan felszerelve, minden kényelemmel illelen el látva ajánlhatom az utazó t. ex. közönségnek, valamint az éjtermet és kávéházi helyiséget jó és izletes étellek és italok pontos és lehető olcsó kiszolgálásátt. — Ez közönség figyelmébe ajánlaná bátorokodik. — Kelt N.-Váradon, novemberben 1865. 1415 (2-3) alázatos szolgálók **Novobaczky Mihály.**

Női- és gyermek-lábbelik a legfinomabb külföldi kelmékből, szilárd s tartós munka, dúszalasztékban s olcsó árért kaphatók **BRETSCHNEIDER ZSIGMOND-nál** uriteuza 12. szám alatt, a Szerviták udvara átellenében Pesten. Ugyanott a legrovidebb idő alatt mérték szerint is készíttetnek lábbelik, melyek a lehetőségig szinte a legolcsóbb árért számíttatnak. Árszabályok kívánatra egész készséggel kiszolgálhatnak, valamint vidéki levélbeli mustaszzerinti megrendelések gyorsan teljesítetnek. 1877 (4-8)

PATKÁNYOK ÉS EGEREK biztos és gyors kiirtása egy egész kir. kizár. szabadalm. Irtsószert által. — Gyertya-alakban 1 darab ára 5 Valódi minőségben kapható: **PESTEN: Török József** gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik sz. a., továbbá: Csáktornyan: Káráz A. — Keszthelyen: Wünsch F. — Kolozsvárt: Wolf J. — Pozsonyban: Scherz Fülöp. — Sopronban: Pachhofer. — Váradon: Halter D. F. — Verőcezen: Bész J. K. uraknál. 1298 (18-15)

